

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Tea Bojić

Celibat kot problem Katoliške cerkve

Diplomsko delo

Ljubljana, 2011

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Tea Bojić

Mentor: izr. prof. dr. Marjan Smrke

Celibat kot problem Katoliške cerkve

Diplomsko delo

Ljubljana, 2011

Iskreno se zahvaljujem mentorju, izr. prof. dr. Marjanu Smrketu, za vso strokovno pomoč in nasvete. Velika hvala mojim staršem za motivacijo za nove cilje in življenjske korake. Hvala vsem, ki ste me razumeli in me spodbujali med študijem, in hvala vsem, ki ste kakorkoli prispevali k nastanku mojega diplomskega dela.

Celibat kot problem Katoliške cerkve

Kriza duhovniškega/redovniškega poklica, vprašanja o ordinaciji žensk v Rimskokatoliški cerkvi, spolni prestopki duhovnikov, tudi ko ne gre za zlorabe, so tako ali drugače povezani z obvezo celibata v Katoliški cerkvi. Celibat kot zaobljubljeno stanje je trajen poskus seksualne abstinence, ki sproži vprašanje o psihosocialnem zdravju duhovnika. Nekateri duhovniki se uspešno soočajo s težavami, drugi pritiskov in odrekanj ne zdržijo. Mnogi preživijo v molitvi, da bi Cerkev spremenila svoje nazore, ob tem pa živijo skrivno (ljubezensko) življenje. Danes obstajajo pobude za odpravo celibata in pobude za ordinacijo žensk, ki jih Cerkev kaznuje z laizacijo. Papež je zapovedal obvezo celibata, zgodovinsko gledano, bolj v skrbi za ohranjanje cerkvenega posestva, saj je bila oženjenost duhovščine prisotna večino časa. Torej je celibat posledica takratnih zgodovinskih okoliščin in bi moral v novejšem času dobiti drugačne razsežnosti. Celibat s stališča Cerkve ni verska resnica in ga ne smemo postavljati v odnos do vprašanja cerkvene avtoritete ali papeške nezmotljivosti. Rimskokatoliška cerkev pa ostaja pri svojih nazorih in utemeljevanju celibata rigorozna. V raziskavi stališč študentov Teološke fakultete Univerze v Ljubljani in v Mariboru o celibatu ugotavljamo nekatera strinjanja in nekatera očitna odstopanja od stališč Cerkve.

Ključne besede: celibat, Rimskokatoliška cerkev, disfunkcije celibata, kriza duhovniškega/redovniškega poklica, tabu spolnosti.

Celibacy as an issue of the Catholic Church

Crisis of clerical/ monastic profession, issues related to the ordination of women in the Roman Catholic Church, sexual contraventions which are not related to sexual abuses, are all somehow linked to the mandatory celibacy in the Catholic Church. Celibacy as vowed condition requires permanent sexual abstinence which raises a question of psychosocial health of the priest. Some priests confront with their problems successfully but many of them succumb to the pressure or spend their lives in prayer that the Church would change its views, and at the same time, live a secret (love) life. We are witnessing initiatives for eliminating the celibacy as well as initiatives for the ordination of women, whose initiators are punished with laicization. Historically speaking, the Pope dictated the celibacy in order to keep ecclesiastical property, despite of the presence of clergy marriages most of the time. Therefore, celibacy is a consequence of historical circumstances, which should obtain a different dimension in modern time. Celibacy is not deemed as religious truth by the Church and we should not put it in relation to the question of ecclesiastical authority or Papal infallibility. Nevertheless, the Roman Catholic Church remains rigorous in its principles and in justifying the celibacy. The research of students' standpoints conducted on faculties of theology in Ljubljana and Maribor showed agreement as well as obvious deviations from the Church's viewpoints.

Keywords: celibacy, Catholic Church, celibacy dysfunctions, the crisis of priestly/ monastic profession, sexual taboo.

KAZALO VSEBINE:

1	UVOD.....	7
2	TEORETIČNI OKVIR.....	8
2.1	GENEZA CELIBATA.....	8
2.2	SEKSUALNOST, INTIMNOST IN CELIBAT.....	12
2.3	DISFUNKCIJE CELIBATA.....	13
2.3.1	Celibat kot krinka za homoseksualnost, beg pred homoseksualnostjo ali celibat kot priložnost, vzrok za homoseksualne odnose.....	13
2.3.2	Heteroseksualna razmerja.....	15
2.3.3	»Oče« v pravem pomenu besede.....	18
2.3.4	Kriza duhovniškega poklica.....	18
2.3.4.1	Kriza duhovniškega, redovniškega poklica na Slovenskem.....	20
2.3.5	Žensko vprašanje.....	21
3	RAZISKAVA STALIŠČ ŠTUDENTOV TEOLOŠKE FAKULTETE O CELIBATU IN Z NJIM POVEZANIH VPRAŠANJH: METODOLOŠKI OKVIR.....	24
3.1	PREDMET IN CILJI PREUČEVANJA TER OBLIKOVANJE DELOVNIH HIPOTEZ.....	24
3.2	OPIS VZORCA IN POTEK RAZISKAVE.....	24
3.2.1	ANALIZA REZULTATOV IN INTERPRETACIJA ANKETE MED ŠTUDENTI TEOLOŠKE FAKULTETE.....	25
3.3	SINTEZA.....	35
4	PRIHODNOST – CELIBAT KOT MOŽNOST IZBIRE.....	39
5	LITERATURA.....	42
	PRILOGE.....	45
	PRILOGA A: RAZVOJNE FAZE CELIBATA (PO BONNOT 1995).....	45

PRILOGA B: ŠTEVILO DUHOVNIKOV, NOVOMAŠNIKOV, REDOVNIC NA SLOVENSKEM.....	47
--	----

PRILOGA C: ANKETNI VPRAŠALNIK ZA ŠTUDENTE TEOLOŠKE FAKULTETE	49
--	----

KAZALO TABEL:

Tabela 3.1: Stopnja strinjanja pri nekaterih vprašanjih celibata	28
Tabela 3.2: Podpora ženskemu duhovništvu glede na spol.....	30
Tabela 3.3: Podpora ženskemu duhovništvu glede na spol.....	31
Tabela 3.4: Konzervativnost Katoliške cerkve	31
Tabela 3.5: Poznavanje primera osebe, ki je v dilemi glede izbire duhovniškega/ redovniškega poklica zaradi celibata.....	32
Tabela 3.6: Poznavanje primera osebe, ki je izstopila iz duhovniških/redovniških vrst zaradi celibata	33
Tabela 3.7: Odnos Katoliške cerkve do obveze celibata.....	34
Tabela 3.8: Odnos Katoliške cerkve do ordinacije žensk	35

1 UVOD

»Sem takšen, kakršnega me želite,« je znana trditev sociologa E. Fromma, ki opozarja na številne družbene omejitve in na pritiske k uniformnosti in omejevanju individualne svobode. Tudi Katoliška cerkev dobro pozna sporočilo te trditve. Ko govorim o omejevanju individualne svobode, mislim na omejevanje telesne svobode in na Katoliško cerkev, ki duhovnikom, redovnikom in redovnicam določa obvezo celibata. Pa vendar ji ni mogoče v celoti pripisati krivde, saj gre za svobodno zaobljubljeno obvezo, pa vendar predpisano. Richard Sipe (Sipe 1990, 58) definira celibat kot »svobodno izbrano dinamično stanje, ponavadi zaobljubljeno, kot pošten in trajen poskus življenja brez direktne seksualne potešitve, z namenom produktivnega duhovnega služenja drugim«. Celibat je izziv in preizkušanje samega sebe. Vendar celibat čedalje bolj kliče po novi reformaciji. Odločitev ostaja v vrhu Vatikana. Glede na to, da je papež Benedikt XVI. lansko leto razglasil za leto duhovništva in se v svoji homiliji¹ skliceval na duhovništvo kot zakrament in ne na duhovništvo kot uradovanje (Turnšek 2010), se prihodnost glede celibata kot možnosti izbire, ne zdi svetla. Zadnja leta nastajajo številne pobude za odpravo celibata v Katoliški cerkvi, slišijo se glasni vzkliki žensk, da jim naj Cerkev omogoči postati duhovnice, zaznavamo krizo duhovniškega/redovniškega poklica, disfunkcionalno seksualno vedenje klera², čedalje večja je sekularizacija. Religije sicer mnogim ljudem »v večji ali manjši meri narekujejo vsakdanje obnašanje, »orientacijo« v svetu, jim tako ali drugače osmišljajo življenje«, morebiti jih na različne načine celo omejujejo (Smrke 2000, 8). Poraja se mi vprašanje, ali bi poročen katoliški duhovnik drugače osmislil življenje vernikom? Opazen je razvoj civilizacije, ki vse manj verjame v današnjo ponudbo religijskih kompenzatorjev. V družbo je stopil materializem, zdi pa se, da je zakorakal v Cerkev že veliko časa prej. Iz zgodovine vemo, da se celibat pojavlja bolj kot norma, povezana predvsem z dedovanjem, v skrbi za ohranjanje cerkvenega posestva. Odločitev o celibatu kot obvezi ni verska resnica, je vendarle bolj domena papeževe moči, saj lahko to odločitev kadarkoli prekliče. Celibat je v različnih obdobjih užival različno mero podpore, kar bom predstavila v genezi celibata, vse bolj se bom ozirala na disfunkcije, povezane s tem. Torej celibat vključuje različne razvojne stadije, intimni ter seksualni stadij, katerega bom povezala s deviantnimi oblikami spolnosti, pri

¹ Homilija – govor z razlago svetopisemskega besedila (Slovar slovenskega knjižnega jezika 2000).

² Kler – duhovniki, duhovščina (Slovar slovenskega knjižnega jezika 2000).

čemer ne mislim na spolne zlorabe. Resen prestop, greh za Cerkev, predstavlja že masturbacija, z naložitvijo pokore pa se tovrstni greh »zbriše«. Resnejši so prestopki celibaterjev, npr. homoseksualnost, heteroseksualna razmerja, zavzemanje za ordinacijo žensk, ki se mnogokrat kaznujejo z laizacijo³. Prav zaradi te stroge kazni, veliko duhovnikov, redovnic živi skrita življenja, v molitvi, da bo Cerkev svoje nazore spremenila in se bodo lahko osvobodili tega seksualnega jarma. Manj je takih, ki se upajo izpostaviti, dovolj pa za poročanje medijev in opravičevanje, zasedanja in razlago Cerkve. Zadeva ni toliko škandalozna, dokler ne doseže javnosti (Eckstrom 2011). Katoliška Cerkev tako ob svoji krizi nevede povečuje moč drugih krščanskih Cerkva, ki nimajo obveze celibata, čeprav goji do teh nenaklonjen odnos ob lastnem, trdnem, konzervativnem prepričanju, da ima prav. Zdi se mi, da gre bolj za razmerja moči, v povezavi s tem pa mi odzvanjajo Jezusove besede »Oče, odpusti jim, saj ne vedo, kaj delajo« (Lk 23, 34). Nazori Vatikana se tako zdijo kot Thomasov teorem – če definirajo situacije kot realne, so te situacije realne v svojih posledicah.

2 TEORETIČNI OKVIR

2.1 GENEZA CELIBATA

Bazilijanci pravijo, da je Gospod na vprašanje apostolov, če potem ni bolje, da se ne poročijo, odgovoril »Ne umejo te besede vsi ...«, in to besedo razlagajo približno takole: »Tisti, ki so se zaradi nebeškega kraljestva sami onesposobili za zakon, se za to odločijo zaradi posledic, ki jih s seboj prinaša zakon, ker se boje naporov, ki so v tem primeru potrebni za zadostitev življenjskih potreb (Preproge III,1,1 v Ranke Heinemann 1992, 48).

Celibat je posledica različnega interpretiranja zgoraj zapisanih besed, posledica nesporazuma, in kot pravi Uta Ranke Heinemann, je tendenciozna napačna gnostična interpretacija Jezusovih besed (Ranke Heinemann 1992, 49). Tako je celibat skozi različna obdobja in pod »poveljstvom« različnih škofov, papežev dobil različne razsežnosti. Predstavila bom le tista

³ Laizacija – odvzem verskega, cerkvenega značaja (Slovar slovenskega knjižnega jezika 2000). Odvzem duhovniškega naziva in z njim povezanih privilegijev kot posledica npr. kazenske obsodbe, nesoglasij s cerkvenimi doktrinami, dogmami.

obdobja, za katera menim, da so pripomogla k celibatu kot kroni osebne pietete⁴ ter kot eni najbolj razvpitih norm Cerkve, njegovi institucionalizaciji.

Katoliški celibat ima poganske korenine, bližina z Bogom pa je v spolni zgodovini krščanstva pogojena s spolno abstinenco. Tako je že v antiki v tesni povezavi z gnostičnimi predstavami o človeškem telesu pojem čistosti povezan s celibatom, pojem nečistosti pa z zakonom (Ranke Heinemann 1992, 100–101). Za duhovniški način življenja in odnos do žensk je ključno domnevno Jezusovo sovraštvo do sle (Ranke Heinemann 1992, 7). V obeh prvih stoletjih po Kristusu je zakonska zveza pridobila moč, spolni odnos znotraj nje je toleriran, če gre za nadaljevanje potomstva (čeprav Jezus nikjer ne govori o združitvi izključno zaradi potomstva (Ranke Heinemann 1992, 33)). Vse bolj prihaja do združitve spolnosti in zakonske zveze (Ranke Heinemann 1992, 10–13). Judovstvo (pri Judih ni moč zaznati seksualnega pesimizma) in gnoza (neporočeni so vrednostno nad poročenimi) sta ključno vplivala na razvoj krščanske spolne morale.

Kot oporno točko celibata velja odgovor Jezusa na vprašanje o zakonolomu, pri katerem gre za preinterpretacijo »Kdor more razumeti, naj razume«, ki jo povezujejo z dolžnostjo celibata, čeprav je v ospredju odpoved zakonolomu. Jezus torej zavrača zakonolom in ločitev. Učenci, ki so Jezusov nauk o zakonu in ločitvi razumeli kot nauk o samskem stanu in celibatu, ugovarjajo v smislu, »če se ne more ločiti, potem je bolje, da se ne poroči«, kar postane podlaga za celibat (Ranke Heinemann 1992, 32). Medtem ko se je Jezus boril proti poligamnemu življenju tedanje družbe (Ranke Heinemann 1992, 36), se ni opredeljeval za samsko življenje. Odgovoril pa je, da so bili nekateri rojeni kot evnuhi⁵, nekateri so bili tako ustvarjeni in nekateri so postali evnuhi za nebeško kraljestvo, kar opravičuje celibat (Parrinder 1996, 208). »Ne umejo te besede vsi« se nanaša na besede o zakonu in ne na ugovor učencev (Ranke Heinemann 1992, 41). Preinterpretiran je tudi »apostolski nauk«. Apostoli so bili poročeni, njihove žene so se v Novi zavezi pojmovno transformirale v gospodinje, sestre (V prvem pismu Pavla Korinčanom Apostolske pravice piše: »Ali nimamo pravice s seboj vzeti verujočo ženo* kakor drugi apostoli in Gospodovi bratje in Kefa? *Db.žensko sestro« (1 Kor 9,5)). Apostoli so imeli pravico, da na službena potovanja jemljejo zakonske žene (v praksi je bilo tako). Kasneje so »zakonsko ženo« preinterpretirali v »ženo«, nato pa so leta 1592

⁴ Pieteta – veliko, globoko spoštovanje (Slovar slovenskega knjižnega jezika 2000).

⁵ Evnuh – skopljen moški, skopljenec (Slovar slovenskega knjižnega jezika 2000).

formulacijo »sestro kot ženo« spremenili v »ženo kot sestro« in tako zabrisali vsako sled za zakonskimi ženami. Škof z besedno zvezo »ene žene mož« prav tako ne nakazuje na celibat kot del apostolskega nauka. V skladu z Jezusovim naukom o zakonolomu in poligamiji je tu mišljeno, da naj ne bo ponovno poročeni ločenec. Tako tudi Pavla v pismu Korinčanom ne smemo razumeti kot podpornika celibata, saj se v tem istem pismu sklicuje na lastno pravico, da lahko na romarska potovanja jemlje tudi svojo ženo. Navsezadnje Pavel pravi, da mu ni znana nikakršna Jezusova izjava o samskem stanu (Ranke Heinemann 1992, 39–41).

Prvi korak k celibatu, je sinoda⁶ v Elviri iz začetka 4. stoletja, ki je narekovala vzdržnost vsega klera do svojih žena ter spočenjanja otrok (Ranke Heinemann 1992, 102). Torej takšen duhovnik, ki je imel družino pred posvečenjem, ni smel imeti spolnih odnosov v dneh, ko je služboval za oltarjem. Vzhodna Cerkev tovrstne celibatizacije ni sprejela, kar je vodilo v razkol med zahodno in vzhodno Cerkvijo. Sledile so številne sinode, ki so vsakokrat opominjale na nespodobnost duhovniškega zakona. Splošno so sprva zahtevali vzdržnost klerikov, kar je vodilo v prepoved delitve iste postelje, saj je obstajal sum, da nadaljujejo tovrstne odnose. Sledilo je pravilo, da mora imeti višji duhovnik pri sebi vedno klerika, ki ga nenehno spremlja in spi v isti sobi kot on. Tako z Avguštinom spoznamo tudi prve »kleriške samostane«, ki so kandidate za posvetitev zavezali k življenju v samostanu.

Za celibat so se zavzeli tudi papeži. Seksualni pesimizem papeža Siricija se pojavlja kot sestavni del krščanskega nauka (Ranke Heinemann 1992, 8–9). Papež Leon I. Veliki (+461) je prvi prenesel dolžnost zakonske vzdržnosti tudi na poddiakone, medtem ko je Gregorij I. Veliki (+604) od duhovnikov zahteval, naj ljubijo svoje žene kot sestre in se varujejo pred njimi kot pred sovražnikom (Dial. IV, II v Ranke Heinemann 1992, 105). Sledila je sinoda v Trullu iz leta 691/92 kot sedmi splošni koncil, katerega je sklical cesar Justinjan II. kot cesarsko sinodo. Na njeni podlagi je ortodoksna Cerkev utemeljevala svojo prakso vse do danes; torej pred posvetitvijo je bila duhovnikom poroka dovoljena in ti so po posvečenju ostali poročeni. Da pa bi se izognili odpuščanju žena škofov, pa so škofe spremenili v menihe, žene, za katere so morali škofje še naprej skrbeti, pa preselili v samostan (Ranke Heinemann 1992, 106).

⁶ Sinoda – zborovanje škofov, izbranih duhovnikov in laikov, na katerem se posvetujejo o zadevah cerkve ali škofije (Slovar slovenskega knjižnega jezika 2000).

Sledilo je gregorijansko reformistično obdobje, s katerim se je okrepila predvsem moč papežev, zaostroval se je tudi celibat ter gojil sovražen odnos do žensk. Glavni borec za celibat je bil papež Gregor VII., ki je enačil duhovniški zakon s konkubinatom⁷. V času njegovega prestolovanja je duhovnik lahko sklenil zakonsko zvezo, vendar je s tem izgubil duhovniški poklic (Ranke Heinemann 1992, 109). Da bi se ukinilo dedovanje, ki bi lahko razkropilo premoženje cerkve, je Gregor VII. prepovedal tudi ženitev papežev, s čimer je bil celibat uzakonjen. Pojavile so se tudi kazni za kršitelje celibata, in sicer bičanje, tepež in naložitev pokore, nunam so postrigli lase, pozneje pa so kršitelje obveze celibata kaznovali z denarno kaznijo. Sledili so številni protesti duhovnikov, ki so zahtevali, da odstavijo zagovornike celibata, jih celo usmrtijo, da bi prestrašili njihove naslednike pred podobnimi napadi na duhovniške zakone (Ranke Heinemann 1992, 109). Zadeve so šle tako daleč, da so bili nekateri resnično pregnani iz Cerkve s kamenjanem (npr. nadškof Janez iz Rouena leta 1074), pretepeni, opljuvani (npr. opat Galter iz Sv. Martina pri Pontoisi) (Ranke Heinemann 1992, 110).

Ključno leto za celibat je leto 1139, ko je papež Inocenc II. kleru prepovedal ženitev. S tem sta se duhovništvo in zakonska zveza pravno izključevala. Na tridentinskem koncilu (1545–1563) so za sklenitev zakonske zveze uvedli obvezen obred. Tako je od leta 1139 dalje duhovnikom prepovedano skleniti zakonsko zvezo, kar je povzročilo preganjanje skrivnih zakonov. Od Tridenta dalje poročeni niso smeli stopiti v duhovniški stan, kot izhod se je ponujal konkubinat (Ranke Heinemann 1992, 101). Tako je bil samski stan povečan pred zakonskim, sklicujoč se na versko dogmo (Ranke Heinemann 1992, 115).

Sledilo je obdobje protestantizma in Luthrovo sprejemanje poročenosti klerikov kot eden izmed vzrokov za razkol Cerkve. Sledila je odcepitev angleške cerkve od Rima zaradi ločitvene afere Henrika VIII., ki je tudi ukinil samostane. Razsvetljenstvo in francoska revolucija prav tako nista bila naklonjena celibatu. Leta 1791 je francoska revolucija razglasila, da človeka, ki se želi poročiti, ni mogoče ovirati. Tako so sledile številne poroke duhovnikov in škofov. Ponovno oživitev celibata v Franciji lahko pripišemo Napoleonu in njegovemu konkordatu⁸ s Pijem VII. leta 1801. Devetnajsto stoletje lahko, ko gre za

⁷ Konkubinat – skupno življenje moškega in ženske brez zakonske zveze, priležništvo (Slovar slovenskega knjižnega jezika 2000).

⁸ Konkordat – pogodba med državo in katoliško cerkvijo o ureditvi medsebojnih pravnih odnosov (Slovar slovenskega knjižnega jezika 2000).

Rimskokatoliško cerkev, označimo poleg papističnega⁹ (dogma o papeški nezmotljivosti (1870)) in mariološkega¹⁰ (dogma o brezmadežnem spočetju (1854)) tudi kot stoletje celibata.

»Za zagovornike celibata ima tudi v našem stoletju odločilni pomen ideja, da je človeško telo nekaj slabega, česar bi se moral tisti, ki je Bogu blizu, osvoboditi« (Ranke Heinemann 1992, 117–118).

2.2 SEKSUALNOST, INTIMNOST IN CELIBAT

Katoliški duhovniški celibat je način življenja kot vzdržnost ali odpoved sklenitvi zakona, kar omogoča popolno predanost Bogu. McBrien povezuje celibat z vzdržnostjo, ki jo opredeli kot »krepost, s katero se človeška seksualnost pravilno usmerja ... Bolj kot za vzdržnost gre za vrlino, ki si prizadeva povezati pravi pomen seksualnosti in intimnosti, ne glede na to, ali je človek poročen ali ne« (McBrien 1995, 302–303 v Sperry 2008, 74). Celibat je kot potovanje, ki je odvisno od osebnostnih dejavnikov, pričakovanja ustanov in neposrednega okolja, ki vplivajo na individuuum. Tako naj bi duhovnik doživljal celibat v različnih obdobjih različno. Poznamo različne stopnje celibata, ki so tesno povezane z Eriksonovo stopenjsko teorijo psihosocialnega razvoja (Bonnot 1995 v Sperry 2008, 74). Znotraj vsake stopnje se pojavljajo dileme, s katerimi se duhovniki soočajo, konfrontacija z njimi in njihovo obvladovanje vodijo v naslednjo stopnjo celibata (glej Prilogo A: Razvojne faze celibata (po Bonnot 1995)). Tako se z obvladovanjem oblikujejo vrline, ki se kažejo kot uspeh in zadovoljstvo. Znotraj omenjenih faz se različno oblikuje celibatna intimnost, splošno pa je to zmožnost posameznika, da naveže globoko prijateljstvo, ne da bi prekršil celibatno zaobljubo bodisi v telesnem bodisi v duševnem smislu, kar pa zahteva veliko mero čustvene zrelosti. Znotraj teh faz se prav tako pojavlja odnos do seksualnosti ali seksualni celibat. Tako je celibat izraz seksualnosti, ki se osredotoča na prijateljstvo ter na negenitalno intimnost (Goergen 1974 v Sperry 2008, 75–76). Psihološki razvoj človeka je prav tako pogojen s seksualnim razvojem, tako da sta duhovnost ter seksualnost integralno povezana. Duhovnost pa je možno povezati tudi z intimnostjo, to je z bližino Bogu (Sperry 2008, 76).

⁹ Papizem – slabšalno, zlasti v 16. stoletju, za protestante katolištvo (Slovar slovenskega knjižnega jezika 2000).

¹⁰ Mariološki – nanašujoč se na devico Marijo (Slovar slovenskega knjižnega jezika 2000).

Joe Rigert razume celibatistično obvezo v kulturnem smislu. Kulturni celibat razume kot družbene prepovedi iz preteklosti, ki dušijo in prepovedujejo naravno izražanje seksualnosti ter duhovnikom s celibatistično obvezo prepovedujejo kakršnokoli obliko spolnega življenja (Rigert 2010, 122).

Tako se zdi, da je v svojem poklicu uspešen le duhovnik, ki s svojo zrelostjo doseže določen celibatistični stadij. Drugi, psihosocialno nezreli, so potemtakem bolj dovzetni za disfunkcije, povezane s celibatom. Te navadno povezujemo s spolnimi prestopki (Sperry 2008, 100). Naslednje poglavje razpravlja prav o disfunkcijah, ki so morebiti povezane z vprašanjem celibata, pa vendar ne toliko o zlorabah.

2.3 DISFUNKCIJE CELIBATA

2.3.1 Celibat kot krinka za homoseksualnost, beg pred homoseksualnostjo ali celibat kot priložnost, vzrok za homoseksualne odnose

»Ne smeš ležati z moškim, kakor se leži z žensko; to bi bila gnusoba« pravi Mojzes pri pridiganju o spoštovanju zakonske zveze (3 Mz 18, 22). »Če kdo leži z moškim, kakor se leži z žensko, sta oba storila gnusobo; naj bosta usmrčena; njuna kri pade nanju« (3 Mz 20, 13) pa je drugi Mojzesov nauk pri Kazenskih določilih.

Iz zgornjih citatov je moč razbrati nestrpnost do moške homoseksualnosti. Znotraj zakonske zveze se moški in ženska združita v eno telo, postaneta eno meso. Homoseksualnost je tako posledično razumljena kot protinaravno združevanje (Ranke Heinemann 1992, 332). Cerkev ni nasprotovala homoseksualnosti zgolj zaradi njene »deviantnosti« in »nenaravnosti«, pač pa predvsem zato, ker je kot neproduktivna spolna oblika zadovoljevala zgolj telesno strast in prinašala telesno zadovoljstvo, torej, ker spolni odnos ni bil dejanje zaploditve (Ranke Heinemann 1992, 19). Neodobravanje homoseksualne oblike spolnosti lahko pripišemo tudi današnji krščanski spolni morali.

V razpravi o celibatu je pomembno omenjati homoseksualnost, saj že Abbottova ugotavlja, da je celibat najbolj očitna oblika izogibanja odkrivanja in doživljanja nekonvencionalnih oblik spolnosti: homoseksualnosti ter pedofilije. Zaradi strogih kazni (zaporniška kazen, poniževanje, religijska cenzura,...) je bil celibat odličen način prikrivanja, zanikanja ali morebiti celo »zdravljenja« homoseksualnosti in pedofilije. Celibat lahko prikriva tudi

seksualne strahove, kot npr. zavračanje, gnus do genitalij ter spolnega akta (Abbott 2000, 339). Če se posameznik odloči za celibat iz zgoraj omenjenih razlogov, ni presenetljivo, da ga nekega trenutka ne more več živeti, znajde se v dilemi, kar morebiti sproži vprašanje o duševnem zdravju celibaterja.

Ne moremo se izogniti dejstvu, da je veliko duhovnikov homoseksualnih. Po podatkih Richarda Sipa, zbranih med letoma 1960 in 1980, je 20 odstotkov katoliških duhovnikov celibatne ali spolno aktivne homoseksualnosti. Kasnejše študije prikazujejo višji delež (38 do 42 odstotkov) tovrstnih duhovnikov. Po mnenju Abbottove je le polovica duhovnikov celibatnih (Abbott 2000, 381). Postavlja se vprašanje o možnem vplivu in medsebojni povezavi med homoseksualnostjo in celibatom, torej celibatom kot krinki za homoseksualnost ali celibatom kot vzroku za homoseksualnost.

Celibat pogosto povezujemo z deviantnimi oblikami spolnosti ter z zlorabami. Kardinal Tarcisio Bertone se sklicuje na raziskave, kjer ugotavljajo, da v primeru duhovniških spolnih zlorab naj ne bi bilo povezave med celibatom in pedofilijo. Obstajala naj bi povezava med homoseksualnostjo in pedofilijo, kar izpostavlja kot problem. Izjava je požela številne očitke, odzvalo se je 32 škofov iz Anglije in Walesa s protiargumentom, da spolne zlorabe niso povezane s spolno orientiranostjo (Valenčič 2010).

Raziskava Johna Jaya iz Washingtona ugotavlja v času šestdesetih in sedemdesetih porast zlorab kot posledico splošnih družbenih razlogov. Delno pripisuje krivdo celibatu, o katerem so med predavanji pri teološkem študiju bolj malo govorili, ter nezadoščujoči emocionalni podpori duhovnikov, posvečenih med letom 1940 in 1950, ki se niso bili zmožni soočiti z družbenimi nemiri kot duhovniki v šestdesetih. Da so bili žrtve zlorab predvsem dečki, pa gre pripisati večjemu dostopu do njih. Študija dokazuje, da se homoseksualci pojavljajo v semeniščih v večjem številu v poznih sedemdesetih in zgodnjih osemdesetih letih, v času, ko je delež zlorab upadel (Zoll 2011). V obeh raziskavah (raziskavi Richarda Sipa in raziskavi Johna Jaya) je možno najti stičišča, to je porast homoseksualnih duhovnikov. Raziskava časopisa Kansas City Star ugotavlja porast aidsa med duhovniki v osemdesetih, kar znova implicira in potrjuje zgoraj omenjene raziskave. Prav tako omenjena raziskava ugotavlja štirikratno večjo smrtnost duhovnikov za aidsom v odnosu na celotno populacijo (Act up: Aids Coalition to unleash power 2000). Homoseksualnost ni prisotna zgolj med župnijskimi duhovniki, le redki vedo, da je pred kratkim italijanski škof umrl zaradi aidsa (Valenčič 2010).

Nova, strožja pravila, ki bi gejem prepovedovala obisk semenišč, je izdal Papež Benedikt XVI., s čimer bi bil omogočen pregled spolnih oblik znotraj semenišča, saj homoseksualna spolnost onemogoča normalno opravljanje duhovniškega poklica. Kritiki opozarjajo na to, da cerkev uporablja homoseksualce kot ščit, da pa je ne glede na seksualno orientacijo težava v celibatu (Meichtry 2005).

John Cornwell v svoji knjigi *Seminary boy* opisuje, kako so bili v semenišču skupaj z drugimi fanti obsedeni s spolnostjo. Zapletali naj bi se v raznovrstna spolna razmerja (lahko sklepamo, da so bila v ospredju homoseksualna pred heteroseksualnimi), čeprav so jih pripravljali na življenje brez spolnosti (Rigert 2010, 130). Obstajajo primeri spolnih zlorab tudi v semeniščih. Pričanja žrtev nakazujejo na lastne dvome o spolni identiteti v prvih letih, ko jim celibat še ni bil dobro znan, katerega dvom so drugi izkoristili v prid homoseksualnih razmerij (Rigert 2010, 85–102). V času reformacije so protestantje zatrjevali, da je celibat nenaraven, nebiblijski vzrok številnih spolnih grehov, kot so homoseksualnost, onanija¹¹ ter prešuštvo. Tako se zdi Luthrov argument poročnosti utemeljen (Seeman 1999).

Ameriški teolog Theodore W. Jennings pri obravnavanju homoseksualnosti izpostavlja božji klic oziroma poslanstvo. Možno je trditi, da nagnjenost k homoseksualnosti pomeni, da je nekdo poklican k celibatu, ko gre za nezmožnost tradicionalnega zakona. Homoseksualnost je možno razumeti le z vidika razumevanja vprašanja spolne poklicanosti. Jennings meni, da so bili ljudje z homoseksualnimi nagnjenji kot »taki« poklicani od Boga (Jennings 1977).

2.3.2 Heteroseksualna razmerja

V Sipeovi študiji primera je razmerje med heteroseksualno in homoseksualno orientiranimi duhovniki dve proti ena. Ne glede na to obstaja še predpostavka o obstoju skušnjave kot grožnji celibatistični zaobljubi (Sipe 2003, 76). Kot navaja, področje celibata ter področje poroke nista vzporedna. Navsezadnje morajo biti kršitelji celibatistične obveze dobro psihično podkovani, da spolno aktivni način bodisi zanikajo, ga racionalizirajo, oblikujejo ali se mu odpovedo. Potrebna je uravnoteženost, vendar periodična seksualna abstinenca ni celibat (Sipe 2003, 78).

Da cerkev ni najbolje pojasnila vprašanja celibata, navaja neki duhovnik, ki pravi, da so mu kot sredstvo za izpolnjevanje celibatistične obveze svetovali beg pred ženskami. Da je bil

¹¹ Onanija – (spolno) samozadovoljevanje (Slovar slovenskega knjižnega jezika 2000).

celibat tabu tema, navaja tudi neki drugi kaplan, ki je na vprašanje o celibatu dobil odgovor, da se ne sme poročiti in da tu ni kaj povedati ter da si celo s posvečeno svečo lahko opeče prste (Ranke Heinemann 1992, 126). Kako dolgo bežati in paziti na morebitne opekline, pa je drugo vprašanje. Obstajajo primeri, ko se duhovniki zapletejo(a) v razmerje.

Bivši katoliški duhovnik Cutie, ki je bil prisiljen opustiti duhovniški poklic zaradi razmerja, navaja kot razlog za intimno razmerje osamljenost in visoka pričakovanja od duhovniškega poklica. Predvsem izpostavlja pomen intimnosti, zaradi katere se je preizpraševal o celibatu kot morebitnem pravilu Boga. Spraševal se je, kaj Bog zahteva od tega, ali gre zgolj za človeško pravilo, in kaj cerkev zahteva od tega. Sam naj bi to intimno praznino poskušal zapolniti z molitvami. Sporočilo Jezusa mu je omogočilo, da spozna, da gre za sporočilo inkluzivnosti in ne ekskluzivnosti, sporočilo, kot navaja, ljubezni in ne zavrnitve, torej odrešitve in ne obsodbe. Prav tako navaja, da se je zaradi kasnejše sklenjene zakonske zveze, počutil bolj povezanega s človeštvom, kar mu je omogočilo dodatno izpopolnitev duhovnika v novi episkopalni cerkvi. Po rojstvu hčere pa je njegov naziv »Oče« še dodatno pridobil pomen (Eckstrom 2011). Pomen intime omenja v intervjuju tudi nadškof in metropolit Alojz Uran, ki pravi, da včasih razmišlja o lastni družini, vendar bolj zaradi potreb po bližini domačih, hkrati pa navaja, da lahko kot samski duhovnik naredi veliko dobrega in več, kot bi, če bi imel družino, prav zaradi možnosti večjega darovanja in razdajanja samega sebe (Trampuš in Matos 2005).

Poleg bližine ter osamljenosti Sipe izpostavlja tudi pomen nepričakovanih razmerij ter rastoče zadovoljstvo, ki je povezano s poklicem. Razmerja so lahko različnega tipa: trajajoča, skrivna in izkoriščevalna. Dolgo trajajočega razmerja ne smemo, kot pravi Sipe, enačiti z neuspešnim opravljanjem duhovniškega poklica (Sipe 2003, 81). Po mnenju Marshalla Billa, najbolj znanega terapevta v svetovnem merilu, naj bi bil duhovnik v intimnem odnosu z Bogom, s čimer zavrača povezavo med deficitom intimnosti ter celibatom (Lütz 2010, 6). Človek naj bi poznal različne tipe intimnosti; to so seksualna, telesna (neseksualna) intimnost, psihološka intimnost, intelektualna, čustvena, socialna ter duhovna intimnost (Sperry 2008, 77). In če je duhovna intimnost, intimnost z Bogom, je lahko tudi ta v nekem obdobju krizna, tako kot so druge oblike intimnosti. Kot ovire intimnosti Sperry navaja razlikovanja med seksualnostjo ter intimnostjo, pomanjkanje zaupanja in empatije, občutek posebnosti ter upravičenosti do nečesa, slabe razmejitve in/ali strah, da ga bo odnos zadušil, homofobijo, pomanjkljiv občutek lastne vrednosti ter slabo komunikacijo. Med bolj negativne ovire intimnosti pa uvršča

narcistično ali antisocialno oviro, ki nastopa bolj kot značajska ali osebnostna motnja (Sperry 2008, 74, 79). Vse to lahko vodi v odklonilni odnos do celibata.

Rigert meni, da heteroseksualni odnosi duhovnikov ne vplivajo na njihovo delo. Opiše primer duhovnika irskega rodu. Z njegovo partnerico nista verjela v celibat, njun odnos pa naj bi bil dober in pošten. Meni, da je tovrstnih primerov veliko in da nekateri duhovniki vzdržujejo tovrstna razmerja ter še naprej opravljajo duhovniški poklic. Mnogi med njimi se duhovništvu odrečejo in se poročijo, mnogokrat v upanju, da bo obveza celibata odpravljena in da se bodo po njegovi odpravi lahko vrnili nazaj v duhovniški poklic (Rigert 2010, 50). Ker pa se Rigert v svoji knjigi posveča predvsem spolnim zlorabam, navaja primere, ko duhovniki zlorabijo svojo moč in avtoriteto, ki jo imajo zaradi svojega poklica. Navaja situacije, kjer duhovniki v vlogi terapevta izkoristijo šibkost žensk, jo zapeljejo v odnos, čeprav ta (navidezno) privoli v (spolno) razmerje. Garry Wills v knjigi *Papal Sin* ocenjuje, da si tovrstni duhovniki žensko čustveno podredijo, jo izkoristijo ter nato zavržejo zaradi nesposobnosti iskrenega in zavezujočega odnosa. Če v razmerju vztrajajo, potisnejo žensko v svet laži ter prevar. V primeru, da se razmerje odkrije, sledi kazen, do tedaj pa naj bi po mnenju Willsa »živeli zaprti v kletki svoje lastne hinavščine« (Rigert 2010, 50–61). Cerkev v svoji obrambi v primeru sporazumno sklenjenih razmerjih uspešno nastopa (Rigert 2010, 61). Sipova raziskava je pokazala, da so cerkvene avtoritete mnogim škofom, duhovnikom, ki so imeli težave z vprašanjem celibata, svetovale, naj si priskrbijo hišne pomočnice. Seksualno razmerje naj bi duhovniki pogosto imeli prvokrat s poročenimi ženami, tako obstaja visoka korelacija med duhovniki in verujočimi ženami, ki pri duhovnikih pretrgajo to celibatistično vez. Zaradi deljenja skupnih interesov so možna tudi razmerja z nunami (Sipe 2003, 82–87).

Celibat je neposredno povezan tudi z negativnim odnosom do žensk (posilstva, incesti), navaja Ranke Heinemann. Številne sinode so različno narekovale, s kom in v bližini koga sme duhovniki živeti (bodisi z materjo, sestro, teto, nečakinjo, hčerjo, ...). Sinoda v Nantesu (658) opozarja na pričujoče inceste, reformska sinoda v Metz iz leta 888 pa pravi, da kleriki v svoji hiši ne smejo imeti nobene ženske več, saj so se marsikateri »spozabili celo s svojimi sestrami« (Ranke Heinemann 1992, 124).

2.3.3 »Oče« v pravem pomenu besede

Naj izpostavim, da je bil celibat v Katoliški cerkvi označen kot »nenaraven« v času nacionalsocialističnega koncepta rase, ko se je matere denarno nagrajevalo za otroke. Lütz Manfred meni, da je šlo za zlorabo pojma »nenaravnega«, saj so bili v tem primeru duhovniki in menihi označeni za homoseksualne ter spolno deviantne na različne načine (Lütz 2010, 4). Poraja se vprašanje, kateri pojem je bil predmet zlorabe Cerkev, ki je z vsiljevanjem celibatistične obveze ščitila cerkveno posest pred izgubo, kot posledico dedovanja. Številni duhovniki ter škofi naj bi bili očetje, kar pa ni nedavni fenomen in povrh ni nenavaden. Borba za in proti celibatu je terjala svojo žrtev v primeru otrok. Ti zakonsko niso bili upravičeni dediči, premoženje njihovih očetov je bilo razdeljeno med mesto ter škofa (T.V. 2010).

Zanimiv je primer starševstva, kjer sta oče duhovnik in mati nuna. Sipe navaja poročilo iz leta 1966, kjer naj bi bilo šest nun nosečih, v vseh primerih je bil oče duhovnik. Navadno se zaradi nosečnosti veza razdre, otrok pa je dan v posvojitev. Cerkev ter njene socialne službe so včasih odločno nasprotovale zapisom, ki so pričali o posvojitvi otrok duhovnikov z namenom zaščititi duhovniško starševstvo (Sipe 2003, 113–115).

Zanimivo vprašanje je, kako na omenjeno reagira skupnost? Rigert navaja (Rigert 2010, 135) irski primer duhovnika, ki je priznal, da ima otroka z vaško učiteljico. Odziv je bil pozitiven, ljudje so ga razumeli, celo branili so ga in kot argument navajali, da živimo v sodobnem času in si prilagajamo pravila, da se lahko prebijamo skozi življenje, in tako kot mi, tudi duhovnik. Pričanje duhovnika Kennya nakazuje, da se Cerkev zaveda tovrstnega problema, saj je omenjeni duhovnik oče dveh otrok, materi pa je Cerkev izplačala odškodnino (Rigert 2010, 57).

2.3.4 Kriza duhovniškega poklica

Da se vse manj ljudi odloča za duhovniški poklic in da ga še več opušča, je vsekakor težava, s katero se nerad sooča tudi Vatikan. V času Pavla VI. (1963–1978) se je laiziralo največ duhovnikov, okoli 32 000. Število se je ustavilo v času papeževanja Janeza Pavla II., vendar bi bilo število večje, če bi po laizaciji dobili nadomestilo za brezposelnost. Da je najverjetneje vzrok za to obveza celibata, priča številka 6000 poročenih nemških duhovnikov, 8000 italijanskih duhovnikov ter 17 000 duhovnikov iz ZDA. Številka znotraj združenja

»katoliških duhovnikov in njihovih žena« vsega sveta znaša 80 000, kar predstavlja dvajsetino svetovnega klera (Ranke Heinemann 1992, 119).

Škof Morris je opozoril na pereč problem in sprožil vprašanje: »Kdo pa bo delil evharistijo¹², če pa upada kader celibatističnih duhovnikov?« Njegovo mnenje, ki ga je leta 2006 izrazil v pismu cerkvi, je, da mora biti cerkev bolj odprta do posvečanja poročenih in ovdovelih mož, da naj povabi nekdanje duhovnike, omogoči ordinacijo žensk in prizna red v anglikanski, luteranski cerkvi. Seveda je bil zaradi omenjenega izobčen in se je bil prisiljen laizirati. Avtorica članka Phyllis Zagano meni, da govoriti še ne pomeni udejanjiti. Problem vidi avtorica v nadzoru nad podatki: cerkev raje povabi k širjenju krščanske misli in razpravi o celibatu blogarje, ki se združujejo v istomnensjske skupine, kar pomeni večjo podporo določenim vprašanjem. To, da se mnenja škofov ne upoštevajo več, in da Cerkev dopušča možnost presoje laikom, poimenuje »nova evangelizacija« (Zagano 2011a). Na drugi strani pa so nasprotniki celibata enačeni z ljudmi, ki bi radi odstranili razlike med svetim ter profanim, med klerom ter laiki in celo med svetnimi ter cerkvenimi temami (Lütz 2010, 2).

Na problem je znova nedavno opozorilo tudi 144 katoliških teologov iz Nemčije, Avstrije in Švice, ki so se v zahtevi »Cerkev 2011: nujna prenova« zavzeli za odpravo celibata ter ordinacijo žensk. Celibat problematizirajo z vidika zlorab ter nizkega števila mladih duhovnikov ter pozivajo cerkev, da se odzove na dolžnost ter premislijo, ali je celibat resnično nujna sestavina Katoliške cerkve. Da je odprava celibata nujna, meni tudi Dušan Kubot, duhovnik na Slovenskem, ki je že naslovil peticijo, katero je podpisalo nekaj sto vernikov, zunaj parlamentarna stranka, nekaj neodvisnih sindikatov ter, kot pravi, noben celibater, saj se ne upajo izpostaviti (Keček 2011).

Nadškof in metropolit Alojz Uran meni, da celibat ni razlog za upadanje duhovniškega poklica. Kot primer navaja evangeličansko Cerkev v Nemčiji, kjer je poroka duhovnikov dovoljena, a število kandidatov za duhovniški poklic kljub temu upada. Krizo duhovniškega poklica pripisuje predvsem novemu vrednotnemu sistemu, znotraj katerega se pojavlja predvsem hedonizem, duhovniški poklic pa v nasprotju s tem terja odpoved. Pravi, da je sam tudi dvomil o celibatu, da se je tudi soočal s krizo pri odločanju za duhovniški poklic (Trampuš in Matos 2005). Slovenski duhovnik Janez Furman v prispevku oddaje Preverjeno

¹² Evharistija – tretji od sedmih zakramentov katoliške cerkve, posvečena hostija (Slovar slovenskega knjižnega jezika 2000).

poudarja, da bi ga družina pri njegovem delu zgolj ovirala, in meni, da celibat nekaterim predstavlja težavo, drugim pa ne. Duhovnik se morebiti zaljubi, to doživi kot osebno rano, na drugi strani pa se, meni, lahko poveča rast do klica Božjega kraljestva. Sam meni, da je slovenski kler dokaj »discipliniran« in da ni nekih pobud za odpravo celibata. Razloge za manjše število duhovnikov pa pripisuje manjšemu rojstvu otrok, pomanjkanju vere ter razvrednotenju duhovniškega poklica. Prav zaradi tega si Cerkev prizadeva privabiti vse več diaconov, kot veznih členov med duhovnikom in verniki. Ti morebiti lahko bolje razumejo težave vernikov, saj živijo podobno življenje, prepovedano duhovniku (Keček 2011).

2.3.4.1 Kriza duhovniškega, redovniškega poklica na Slovenskem

Brigita Perše ter Peter Kvaternik v analizi Število duhovnikov na Slovenskem med letoma 1983–2003 ugotavljata, da je bilo leta 2003 v Cerkvi na Slovenskem 1181 duhovnikov, od tega 269 redovnih (glej Prilogo B, Graf 1: Število duhovnikov na Slovenskem od leta 1983–2003). Število duhovnikov se je na leto povprečno zmanjševalo za 6 in leta 2003 je upadlo število pod 1200 duhovnikov. Povprečna starost duhovnika je bila leta 2000 55 let in 2 meseca. Število novomašnikov (glej Prilogo B, Graf 2: Številno novomašnikov v letih 1945–2003) prav tako upada, zadnjih dvajset let se je povprečje ustalilo na 22. Povprečna starost novomašnikov se je dvignila s 26,7 let (leta 1983) na 28,9 let (leta 2003), delno tudi zaradi noviciata¹³. Avtorja ugotavljata, da bo čez 15 let nekaj župnij ostalo brez duhovnika, če se bo ohranilo povprečje dvaindvajsetih novomašnikov na leto. Torej porast novomašnikov na Slovenskem je nujen, sicer bo čez dvajset let četrtno manj aktivnih škofijskih duhovnikov (Kvaternik 2004). Pa vendar je delež novomašnikov na Slovenskem upadel celo pod povprečje. Po prebiranju tednika Družina v prilogi Novomašniki v številkah je bilo leta 2004 posvečenih 15 novomašnikov, leta 2005 24, leta 2006 16, leta 2007 18. V letu 2008 le bilo novomašnikov le 12, leta 2009 14, leta 2010 12. V letošnjem letu je bilo na dan apostolov Petra in Pavla, 29. junija 2011, posvečenih le devet diaconov¹⁴ (Cerkev na Slovenskem 2011). Število novomašnikov od leta 2004–2011 tako kaže, da bo primanjkovalje duhovnikov

¹³ Noviciat – preizkusna doba pred sprejemom v red (Slovar slovenskega knjižnega jezika 2000).

¹⁴ Diakon – v katoliški in pravoslavni cerkvi pripravnik za duhovniški poklic, ki je prejel zadnji red pred mašniškim posvečenjem (Slovar slovenskega knjižnega jezika 2000).

nastopilo prej kot v petnajstih letih, kot sta napovedala Brigita Perše in Peter Kvaternik: povprečje v osmih letih od njune študije se je ustavilo na le 13 novomašnikov letno.

Pri tem ne smemo pozabiti na krizo redovniškega poklica. Perše in Kvaternik navajata, da se je v letih 1978–2000 število redovnic zmanjšalo kar za tretjino, leto 2000 je le 1136 redovnic, povprečno starih 63, 9 let (Glej Prilogo B, Graf 3: Število redovnic na Slovenskem leta 1978 in 2000). Prav tako zaznavamo upad števila novink v redovniškem poklicu. Področje ženskega redovništva na Slovenskem ni moč dodobra opredeliti zaradi teritorialne vezanosti na samostan. Prav tako bi lahko trdili, da duhovniki slabo »promovirajo« določene redovniške skupnosti, saj se na podlagi pomanjkljivih informacij dekleta tudi težje odločajo. Duhovniki lahko pripomorejo k porastu ženskega redovništva že s tem, da posredujejo predstavitveno gradivo. Za samorekrutacijo poklica je potrebnih več kot deset novink letno, sicer bo število redovnic še nekaj desetletij v upadanju (Kvaternik 2004).

2.3.5 Žensko vprašanje

Neko ženo, Junijo, označi Pavel kot »odlično med apostoli« (Rim. 16,7), Medtem je bila Junija s transeksualno manipulacijo spremenjena v moškega po imenu Junij. Vendar je stara Cerkev še vedela, kako je bilo v resnici. Za Hieronima in Krizostoma je npr. povsem samoumevno, da je bila Junija ženska. Krizostom piše: »Kako razsvetljujoča je morala biti prizadevnost te ženske, da je bila vredna nositi naziv apostola, da je imela med njimi celo odlikovano mesto (In epist. ad. Romanos homilia 31, 12 v Ranke Heinemann 1992, 128–129).

Krščanska zgodovina je zgodovina zatiranja žensk. »V samem jedru diskriminacije žensk v Cerkvi je ideja, da so ženske pred svetim nekaj nečistega« (Ranke Heinemann 1992, 129). Pri tem, da so ženske neprimerne za ordinacijo, se sklicujejo na tradicijo apostolskega nasledstva. Ključno je Gracijanovo sklicevanje na apostolsko nasledstvo iz leta 1140, zaradi katerega je ohranjen mačehovski odnos do žensk vse do danes. Kot navaja Ranke Heinemann je ta pripomogel pri borbi proti »kugi« redovnic in žensk, ki hočejo služiti pri oltarju. »Prepoved ministriranja za ženske se je ohranila tudi v 20. stoletju« (Ranke Heinemann 1992, 134). Izjemo Cerkev dopušča le v primeru, da ni na voljo moške osebe, seveda s predhodno utemeljenimi razlogi, in še takrat ženska ne sme pristopiti k oltarju. Janez Pavel II. da

ženskam jasno vedeti, da jim ni dovoljeno opravljati ministrantske funkcije (Ranke Heinemann 1992, 134–135).

Dandanes obstajajo pobude za ministriranje in ordinacijo žensk, ki se pogosto povezujejo z osipom duhovnikov. Da odločitev znova ostaja v vrhu Vatikana, pa dokazuje primer škofa Williama M. Morrisa iz Avstralije, ki ga je papež Benedikt XVI. odstavil, ker je v pastoralnem pismu izrazil, da je odprt za žensko ordinacijo ter poročenost moških duhovnikov, če bi Cerkev dopustila to možnost. Papež v tem primeru ni podal razlogov za svojo odločitev, sklepa pa se, da je znova v ospredju tradicija apostolskega nasledstva. Omenil je sicer, da tovrstne prakse ordinacije žensk obstajajo, pa vendar je celibat norma le za duhovnike v latinskem odredu (Wooden 2011).

Celibat ni obveza v Evangeličanski cerkvi, prav tako so odprti do ordinacije žensk, saj naj bi Sveto pismo obravnavalo oba spola enakopravno. Tako že dobro tretjino duhovniškega korpusa sestavljajo ženske (Jud 2011). Da je ordinacija žensk trn v peti, priča izstop anglikanskih duhovnikov, ko so bile v anglikanski cerkvi imenovane prve pastorke. Ti so se spreobrnil v katoliške duhovnike in bili sprejeti v Rimskokatoliško cerkev, kljub temu da so bili poročeni (Abbott 2000, 382).

Če ženskam v Rimskokatoliški cerkvi ni dovoljeno postati duhovnice, pa naj jim bo dana možnost opravljanja dela diakonise¹⁵. Cesarska sinoda v Trullu iz leta 691/92 je pri vprašanju celibata neposredno razpravljala tudi o ženskem vprašanju in njihovem položaju v Cerkvi. Po 13. kanonu se morajo tako v Rimskokatoliški cerkvi odpovedati duhovniki ter diakoni spolnemu občevanju s svojimi ženami, če želijo obdržati poklic. V skladu z Apostolskimi kanoni (št. 6) jim je dovoljeno nadaljevati zakonsko zvezo, tisti, ki pa zapustijo svoje žene z izgovorom pobožnosti, pa naj bodo izobčeni. »Kot kompromisno formulo glede Rima je možno tolmačiti kanon 48: »Če je kdo posvečen v škofa, tedaj naj gre njegova žena v oddaljen samostan. Vendar mora škof zanjo skrbeti. Če je tega vredna, lahko postane tudi diakonisa« (Ranke Heinemann 1992, 106). Je torej biti diakonisa posledica celibata? V zgodnji krščanski cerkvi naj bi bilo veliko žensk diakonis, predmet obravnave pa so bile na drugem Vatikanskem koncilu. Zaganova opozarja, da so ženski diakoni tudi dandanes predmet obravnave in da je njihovo vprašanje postavljeno pred odločitvijo. Švicarski škof

¹⁵ Diakonisa – pri prvih kristjanih ženska, ki je pomagala versko poučevati ženske ter skrbeti za reveže in bolnike (Slovar slovenskega knjižnega jezika 2000).

Markus Büchel meni, da so ženski diakoni dobra zamisel. Drugi pred njim – celo kardinal Carlo Martini, ki je bil nadškof v Milanu – so prav tako želeli obnoviti ženski diakonat. Škofje od Avstralije do Irske menijo, da je potrebnih več žensk na vodilnih položajih (Zagano 2011b).

Vendar obstajajo primeri ordinacije žensk. Neodvisni škof Romulo Antonio Braschi je leta 2002 v Avstriji posvetil sedem katoliških žensk. Kasneje je neimenovani katoliški škof posvetil nekaj ženskih duhovnic v škofinje. Krog se je sklenil, ko so te škofinje ordinirale druge ženske diakone, duhovnice in škofinje. Obstaja celo združenje, Rimskokatoliško žensko duhovništvo, ki skupaj s štirimi ženskimi škofinjami, 45 ženskimi duhovnicami deluje v Združenih državah Amerike in tudi drugje po Evropi in Kanadi. Omenjeno gibanje je preoblikovalo ekleziologijo in se opredelilo kot zanesljivo nasledstvo v Rimskokatoliški cerkvi, sklicujoč se na Jezusovo poslanstvo. Papež ne odobrava početja združenja, še več, razume ga kot proti naravnano cerkveno poučevanje, ki povrhu deluje brez dovoljenja papeža. Nenaklonjenost ženski ordinaciji je Vatikan razkril 15. julija leta 2010 z dokumentom, v katerem spolne zlorabe otrok in žensko ordiniranje označuje kot zelo resne zločine (Radford Ruether 2010). In če so zlorabe posledica nevrotičnih stanj, morebitne krize znotraj razvojnih stadijev celibata, kaj je potem ordinacija žensk, da je enačena s tako resnimi prestopki, kot so spolne zlorabe? Zdi se, da je bil Jezus prvi in skoraj edini prijatelj žensk (Ranke Heinemann 1992, 121).

3 RAZISKAVA STALIŠČ ŠTUDENTOV TEOLOŠKE FAKULTETE O CELIBATU IN Z NJIM POVEZANIH VPRAŠANJIH: METODOLOŠKI OKVIR

3.1 PREDMET IN CILJI PREUČEVANJA TER OBLIKOVANJE DELOVNIH HIPOTEZ

Anketa vključuje študente in študentke Teološke fakultete (v nadaljevanju TF) Univerze v Ljubljani in Univerze v Mariboru kot predmet proučevanja. Namen ankete je bil ugotoviti, kakšen odnos imajo študentje do vprašanja celibata in ali ta predstavlja oviro pri njihovem odločanju za duhovniški, redovniški poklic. Pred izvedbo ankete sem oblikovala tudi delovne hipoteze, katere bom v poglavju sinteza bodisi potrdila bodisi zavrgla:

H1: Študentje TF vidijo v celibatu vzrok za manjše odločanje za duhovniški, redovniški poklic in čedalje večje opuščanje duhovniškega/redovniškega poklica.

H2: Študentje TF menijo, da so težave Katoliške cerkve (kot so npr. spolne zlorabe, homoseksualnost, ...) povezane s tradicijo celibata.

H3: Študentje TF menijo, da Cerkev v 21. stoletju ne bo spremenila odnosa do vprašanja celibata

H4: Študentje TF menijo, da Cerkev v 21. stoletju ne bo spremenila odnosa do vprašanja ordinacije žensk in jo enačila z duhovništvom moških. To bi zanjo pomenilo, da njena moč usiha ter da je izenačena z drugimi krščanskimi cerkvami. S prepovedjo ordinacije žensk pa ohranja distanco tudi v odnosu do drugih krščanskih cerkva.

3.2 OPIS VZORCA IN POTEK RAZISKAVE

Teološka fakulteta skrbi za pripravo kandidatov za duhovništvo in nenazadnje za pripravo laičnih sodelavcev ter sodelavk v Cerkvi in tudi v družbi. Odločila sem se za kvantitativni pristop in naslovila anketni vprašalnik na študente in študentke TF, študijskega programa Teologija, z namenom standardizacije in aplikativnosti ankete. Sklepala sem, da so študentje in študentke TF, študijskega programa Teologija, bolj seznanjeni z duhovniškim in redovniškim poklicem ter neposredno z vprašanjem celibata. Tako sem izdelala spletno anketo s pomočjo spletne strani www.1ka.si. Pridobila sem dovoljenje dekana, dr. Stanka Gerjolja, in s pomočjo referata naslovila anketo na vse študente TF, smer Teologija, Univerze

v Ljubljani in Univerze v Mariboru. Referat mi je posredoval število vpisanih študentov v posamezen letnik obeh univerz. Če bi bil odziv manjši, bi ponovno posredovali anketo posameznemu letniku, da bi dobili čim bolj številčna mnenja. Anketa je bila izvedena od 1. 4. 2011 do 1. 5. 2011, nanjo pa se je odzvalo 112 respondentov, vendar je bilo v celoti izpolnjenih 79 anket.

3.2.1 ANALIZA REZULTATOV IN INTERPRETACIJA ANKETE MED ŠTUDENTI TEOLOŠKE FAKULTETE

Na anketni vprašalnik je v celoti odgovorilo 79 študentov Teološke fakultete Univerze v Ljubljani in Univerze v Mariboru, od tega je bilo anketiranih 43 študentk ter 36 študentov.

Pri prvem vprašanju me je zanimalo predvsem, koliko se študentje strinjajo z izjavami, ki so neposredno povezane z vprašanjem celibata in odnosom do njega. Trditev »Celibat je nujna in nespremenljiva sestavina Katoliške cerkve«, odločno potrjuje 20,3 % anketiranih, z omenjeno trditvijo se jih prav tako strinja 25,3 %. Z omenjeno trditvijo sem želela ugotoviti njihovo podporo celibatu, ki je 45,6 %, kot kaže tabela (glej Tabela 3.1). Takih anketirancev, ki menijo, da celibat ni nujna in nespremenljiva sestavina Katoliške cerkve, je 17,7 %, tistih, ki to še bolj odločno zavračajo pa je 21,5 %. Niti strinjajočih se niti nestrinjajočih se je v odnosu do te trditve 15,2 % anketiranih.

Trditvi, ki je tudi ena izmed hipotez moje diplomske naloge: »Menim, da bi se več ljudi odločalo za duhovniški/redovniški poklic, če celibat ne bi bil obvezen« je pritrnilo 44,3 % anketiranih (z omenjeno trditvijo se povsem strinja 15,2 % anketiranih, strinja se jih 29,1 % anketiranih). Višji je prav tako delež nestrinjajočih, skupaj 39,3 % anketiranih (z omenjeno trditvijo se sploh ne strinja 19,0 % anketiranih, ne strinja se 20,3 % anketiranih). Taki, ki so svoje mnenje podali v obliki odgovora »niti – niti«, je 16,5 % anketiranih (glej Tabela 3.1).

S trditvijo »Težave Katoliške cerkve (kot so npr. spolne zlorabe, homoseksualnost, ...) so povezane s tradicijo celibata« sem skušala ugotoviti, ali anketiranci morebiti vidijo kakšno povezavo ali ne med celibatom in deviantnimi oblikami spolnosti. Sklepala sem, da trditev ne bo užila velike podpore, saj so deviantne oblike spolnosti znotraj Katoliške cerkve tabu tema ter mečejo slabo luč na celotno Katoliško cerkev. Deviantne oblike spolnosti poskuša Katoliška cerkev individualizirati in jih prikazati kot prestop posameznika, neodvisno od

vpliva Katoliške cerkve (če je že ne more prikriti), če se je novica že dotaknila širše javnosti. Z omenjeno trditvijo se povsem strinja le 2,5 % anketiranih in strinja le 15,2 % anketiranih. Več je takih, ki odločno ne soglašajo z omenjeno trditvijo (55,7 % anketiranih) ter se s to ne strinjajo (16,5 % anketiranih), 10,1 % anketiranih pa je svoje mnenje podalo z odgovorom niti – niti (glej Tabelo 3.1).

»Odločitev za celibat bi morala biti osebna odločitev duhovnika in nikakor ne obveza« je trditev, ki je nastala z mislijo na to, da mogoče obstajajo duhovniki, katerim spolna askeza ne predstavlja težav. Z njo dobro shajajo in je morebiti je tudi njihovo globoko osebno prepričanje. Verjetno so tudi taki, ki tega ne zmorejo. Zanimal me je delež tistih, ki bi se morebiti odločili za duhovniški poklic, pa jim obveza celibata predstavlja oviro, zato za posvetitev v duhovnika ne zaprosijo. Študentje Teološke fakultete so se v večji meri strinjali z omenjeno trditvijo (povsem se strinja 22,8 % anketiranih, strinja pa se 25,3 % anketiranih), medtem ko je delež nestrinjajočih se še relativno visok. 13,9 % anketiranih se z omenjeno trditvijo sploh ne strinja in 20,3 % se jih ne strinja, z vmesno stopnjo niti – niti pa je podalo svoje mnenje 17,7 % študentov (glej Tabelo 3.1). Tako velik delež študentov TF soglašajo s trditvijo, da celibat ne bi smel biti obvezen. Odločitev za celibat je vsekakor posameznikova osebna odločitev, posameznik prav tako sam zaprosi za posvetitev v duhovnika, ko je na to pripravljen. Trditev je bila postavljena v odnosu do celibata kot pravne discipline Katoliške cerkve in ne celibata kot verske resnice, katero je Claudio Hummes (zaveznik papeža Benedikta XVI.) označil kot vedenjsko normo, ki jo Vatikan lahko spremeni (T. V. 2010).

»Tiste krščanske cerkve, ki nimajo celibata, zato niso nič manj krščanske« je trditev, ki je dobila največ soglasja. S to se povsem strinja 39,2 % anketiranih in strinja 46,8 % anketiranih študentov. Niti se strinja niti se ne strinja 8,9 % anketiranih, ne strinja se le 3,8 % anketiranih in povsem ne strinja 1,3 % anketiranih (glej Tabelo 3.1). Omenjeno trditev je možno interpretirati tudi drugače. Za krščansko cerkev štejejo cerkve, ki verujejo v Kristusa, njegovo trpljenje, smrt ter vstajenje, in ne na podlagi cerkveno pravnih zakonov, ki jih cerkev predpisuje. Celibat se tukaj lahko torej razume kot cerkvena norma ali pa kot dogma, kjer je samski stan vrednostno višje kot zakonski stan.

»Biti duhovnik/redovnica bi mi bilo sicer všeč, vendar se zaradi tega nisem pripravljeno/a odreči drugim vrednotam, kot npr. imeti lastno družino« je trditev, s katero sem hotela ugotoviti, koliko študentov Teološke fakultete razmišlja o poklicu duhovnika, redovnice, koliko je študentov, ki jim je tovrstno delo sicer všeč, hkrati pa je v njihovi hierarhiji vrednot

visoko tudi vrednota – imeti lastno družino. Celibat jim predstavlja bolj kot ne oviro. Na trditev je večina odgovorila z nestrinjanjem, povsem se ne strinja 39,2 % anketiranih ter se ne strinja 19,0 % anketiranih. Z niti – niti je svoj odgovor podalo 24,1 % anketiranih, strinjajočih se je le 17,8 % anketiranih (strinja se 12,7 % ter povsem se strinja 5,1 % anketiranih) (glej Tabela 3.1). Ne glede na višji odstotek takih, ki se s trditvijo ne strinjajo, pa je že dovolj 17,8 % anketiranih, da se sproži vprašanje o krizi duhovniškega/redovniškega poklica in njegovo korelacijo s celibatom. Takim, ki se ne strinjajo z omenjeno trditvijo, namreč tudi ni nujno, da je tovrstni poklic vseč, saj navsezadnje Teološka fakulteta odpira vrata tudi v druga poklicna področja.

Naslednja trditev »Celibat je krinka za homoseksualnost« je bila dokaj provokativna, tako da nisem pričakovala visokega deleža strinjajočih se. Večina, 65,8 %, študentov se s trditvijo sploh ne strinja, 21,5 % se jih ne strinja, z niti – niti odgovorilo 8,9 % anketiranih. Z omenjeno trditvijo se strinja 2,5 % in povsem se strinja 1,3 % anketiranih (glej Tabela 3.1).

Trditev »Kazni, ki jih predpisuje Katoliška cerkev za kršitelje obveze celibata, če ne gre za zlorabe, se mi zdijo nesmiselne«. Z omenjeno trditvijo se povsem strinja 11,4 % anketiranih ter strinja 16,5 % anketiranih. Pri omenjeni trditvi je moč opaziti tudi največjo stopnjo niti nestrinjanja niti strinjanja, 31,6 %. Z omenjeno trditvijo pa se ne strinja 15,2 % in povsem ne strinja 25,3 % anketiranih (glej Tabela 3.1). Nekateri kršitelje Katoliška cerkev kaznuje z naložitvijo pokore, denarno kaznijo, laizacijo. Mnogo je tudi takih, ki se kazni izognejo. Tako pripisujem velik delež niti strinjajočih se niti nestrinjajočih se subjektivni oceni študentov TF o primernosti kazni (npr. študentom TF se lahko zdi določena kazen glede na prekršek primerna, drugi lahko menijo da je kršitelj premalo, preveč kaznovan ipd.).

Katoliška cerkev že stoletja utemeljuje tradicijo apostolskega nasledstva in ženske prikazuje zgolj kot učenke, s čimer upravičuje, da ženske ne morejo postati duhovnice, pa vendar poznamo primer dobrih praks, kjer je ženskam dovoljeno opravljati omenjeni poklic. Rimskokatoliška cerkev normo upravičuje s tem, da ženskam niso povsem zaprta vrata Katoliške cerkve in poudarja pomen karitativnega področja, še posebej v redovniškem poklicu. Tako na trditev »Katoliška cerkev bi morala ženskam omogočiti postati duhovnice« odgovarja z najvišjo mero strinjanja 17,7 % anketiranih študentov, strinja pa se 15,2 % anketiranih. Mnenje je z niti – niti podalo 16,5 % anketiranih. Polovica se jih z omenjeno trditvijo ne strinja, in sicer se jih 40,5 %, povsem ne strinja 10,1 % pa se samo ne strinja (glej Tabela 3.4.1). Predpostavljala sem, da bo imela omenjena trditev večjo podporo žensk kot

moških, zato me je zanimala korelacija med spolom in trditvijo, da se ženskam omogoči postati duhovnice. Spodnja tabela (glej Tabelo 3.2 in Tabelo 3.3) nakazuje, da so študentke Teološke fakultete močnejše podpornice ženskega duhovništva kot pa študentje.

Tabela 3.1: Stopnja strinjanja pri nekaterih vprašanih celibata

Trditve	Odgovori v %					
	Sploh se ne strinjam	Se ne strinjam	Niti – niti	Se strinjam	Povsem se strinjam	SKUPAJ
Menim, da je celibat nujna in nespremenljiva sestavina Katoliške cerkve.	21,5 %	17,7 %	15,2 %	25,3 %	20,3 %	100,0 %
Menim, da bi se več ljudi odločalo za duhovniški/redovniški poklic, če celibat ne bi bil obvezen.	19,0 %	20,3 %	16,5 %	29,1 %	15,2 %	100,0 %
Težave Katoliške cerkve (kot so npr. spolne zlorabe, homoseksualnost, ...) so povezane s tradicijo celibata.	55,7 %	16,5 %	10,1 %	15,2 %	2,5 %	100,0 %
Odločitev za celibat bi morala biti osebna odločitev duhovnika in nikakor ne obveza.	13,9 %	20,3 %	17,7 %	25,3 %	22,8 %	100,0 %
Tiste krščanske cerkve, ki nimajo	1,3 %	3,8 %	8,9 %	46,8 %	39,2 %	100,0 %

celibata, zato niso nič manj krščanske.						
Biti duhovnik/redovnica bi mi bilo sicer všeč, vendar se zaradi tega nisem pripravljen/-a odreči drugim vrednotam, kot npr. imeti lastno družino.	39,2 %	19,0 %	24,1 %	12,7 %	5,1 %	100,0 %
Celibat je krinka za homoseksualnost.	65,8 %	21,5 %	8,9 %	2,5 %	1,3 %	100,0 %
Kazni, ki jih predpisuje Katoliška cerkev za kršitelje obveze celibata, če ne gre za zlorabe, se mi zdijo nesmiselne.	25,3 %	15,2 %	31,6 %	16,5 %	11,4 %	100,0 %
Katoliška cerkev bi morala ženskam omogočiti postati duhovnice.	40,5 %	10,1 %	16,5 %	15,2 %	17,7 %	100,0 %
n= 79						

Tabela 3.2: Podpora ženskemu duhovništvu glede na spol

	STOPNJA STRINJANJA	SPOL		SKUPAJ
		MOŠKI	ŽENSKI	
Katoliška cerkev bi morala ženskam omogočiti postati duhovnice.	Sploh se ne strinjam	23	9	32
		71,9 %	28,1 %	100,0 %
	Se ne strinjam	5	3	8
		62,5 %	37,5 %	100,0 %
	Niti – niti	4	9	13
		30,8 %	69,2 %	100,0 %
	Se strinjam	2	10	12
		16,7 %	83,3 %	100,0 %
	Povsem se strinjam	2	12	14
		14,3 %	85,7 %	100,0 %
	SKUPAJ	36	43	79
		45,6 %	54,4 %	100,0 %

Tabela 3.3: Podpora ženskemu duhovništvu glede na spol

		Katoliška cerkev bi morala ženskam omogočiti postati duhovnice.					SKUPAJ
		STOPNJA STRINJANJA	Sploh se ne strinjam	Se ne strinjam	Niti – niti	Se strinjam	
S P O L	Moški	23	5	4	2	2	36
		63,9 %	13,9 %	11,1 %	5,6 %	5,6 %	100,0 %
	Ženski	9	3	9	10	12	43
		20,9 %	7,0 %	20,9 %	23,3 %	27,9 %	100,0 %
	SKUPAJ	32	8	13	12	14	79
		40,5 %	10,1 %	16,5 %	15,2%	17,7 %	100,0 %

Na vprašanje »Kako konzervativna se vam zdi Katoliška cerkev?« večina študentov meni (62,0 %), da je ta ravno prav konzervativna. Da je Cerkev preveč konzervativna, meni 30,4 % študentov, le 7,6 % jih meni, da je premalo konzervativna (glej Tabelo 3.3).

Tabela 3.4: Konzervativnost Katoliške cerkve

KAKO KONZERVATIVNA SE VAM ZDI KATOLIŠKA CERKEV?	
Odgovori	Odgovori v %
Preveč konzervativna	30,4 %
Ravno prav konzervativna	62,0 %
Premalo konzervativna	7,6 %
SKUPAJ	100,0 %
n= 79	

Glede na to, da sem pod drobnogled vzela študente Teološke fakultete in da imajo ti po zaključenem študiju tudi možnost opravljati duhovniški, redovniški poklic, me je zanimalo, koliko so v dilemi glede izbire duhovniškega/redovniškega poklica zaradi celibata. Postavila sem vprašanje »Ali poznate primer osebe, ki je v dilemi glede izbire duhovniškega/redovniškega poklica ravno zaradi celibata?«, saj sem sklepala, da se ne odločajo vsi za omenjena poklica in obstaja velika verjetnost, da se gibljejo v krogu ljudi, ki morebiti razmišljajo o omenjenih poklicih. Večina jih ne pozna primera osebe, ki je v dilemi zaradi celibata, kar 64,6 % anketiranih, medtem ko je na vprašanje odgovorilo pritrdilno 35,4 % anketiranih (glej Tabelo 3.4).

Tabela 3.5: Poznavanje primera osebe, ki je v dilemi glede izbire duhovniškega/redovniškega poklica zaradi celibata

ALI POZNATE PRIMER OSEBE, KI JE V DILEMI GLEDE IZBIRE DUHOVNIŠKEGA/REDOVNIŠKEGA POKLICA PRAV ZARADI CELIBATA?	
Odgovori	Odgovori v %
Da, poznam primer osebe, ki je v dilemi zaradi celibata.	35,4 %
Ne, ne poznam primera osebe, ki je v dilemi zaradi celibata.	64,6 %
SKUPAJ	100,0 %
n= 79	

O vprašanju »Ali poznate primer osebe, ki je izstopila iz duhovniških/redovniških vrst prav zaradi celibata?« je možno polemizirati, saj Cerkev razume izstop iz duhovniškega/redovniškega poklica kot posameznikovo osebno odločitev, če je izstop povezan z vprašanjem celibata. Izstop razume kot situacijo, ko posamezniki osebno ne morejo več živeti celibata, pri čemer mu ne nasprotujejo in ga zato ne vidijo kot problem, za katerega so potrebne rešitve. Tako razume Cerkev zaljubljenost duhovnikov kot nevzdržnost, nediscipliniranost duhovnikov/redovnikov, ki očitno niso dobro slišali božjega klica. Večina anketirancev pozna

primer osebe, ki je izstopila iz svojega poklica ravno zaradi celibata, kar 62 % anketiranih. Takih, ki ne poznajo primera osebe, ki je izstopila zaradi celibata, je 38,0 % anketiranih (glej Tabela 3.5), kar je možno razlagati na dva načina. Prvi je verjetno ta, da resnično ne poznajo primera osebe, ki bi izstopila zaradi celibata, drugi pa, da so kot povod za odhod prednjačili drugi razlogi in da celibat ni bil glavni razlog.

Tabela 3.6: Poznavanje primera osebe, ki je izstopila iz duhovniških/redovniških vrst zaradi celibata

ALI POZNATE PRIMER OSEBE, KI JE IZSTOPILA IZ DUHOVNIŠKIH/REDOVNIŠKIH VRST PRAV ZARADI CELIBATA?	
Odgovori	Odgovori v %
Da, poznam primer osebe, ki je izstopila iz duhovniških/redovniških vrst prav zaradi celibata.)	62,0 %
Ne, ne poznam primera osebe, ki je izstopila iz duhovniških/redovniških vrst prav zaradi celibata.)	38,0 %
SKUPAJ	100,0%
n= 79	

Skozi stoletja je cerkev že spremenila odnos do nekaterih vprašanj. Pri naslednjem vprašanju »Ali menite, da bo Katoliška cerkev v 21. stoletju spremenila odnos do obveze celibata?« me je zanimalo, kako optimistični so študentje glede odprave obveze celibata v 21. stoletju. Večina (kar 50,6 %) jih meni, da Katoliška cerkev ne bo spremenila odnosa do obveze celibata. To je na nek način zaskrbljujoče in ne optimističen scenarij, pa vendar ni zaključeno poglavje. Bolj zaskrbljujoč je delež 25,3 % študentov, ki menijo, da Katoliška cerkev ne bo nikoli spremenila odnosa do obveze celibata. Tistih bolj optimistično naravnanih, ki menijo, da bo celibat odpravljen v 21. stoletju, pa je 24,1 % anketiranih študentov (glej Tabela 3.6).

Tabela 3.7: Odnos Katoliške cerkve do obveze celibata

ALI MENITE, DA BO KATOLIŠKA CERKEV SPREMENILA ODNOS DO OBVEZE CELIBATA TEKOM 21. STOLETJA?	
Odgovori	Odgovori v %
Da, menim, da bo Katoliška cerkev spremenila odnos do obveze celibata v 21. stoletju.	24,1 %
Ne, menim, da Katoliška cerkev ne bo spremenila odnosa do obveze celibata v 21. stoletju.	50,6 %
Ne, menim, da katoliška cerkev ne bo NIKOLI spremenila odnosa do obveze celibata.	25,3 %
SKUPAJ	100,0 %
n= 79	

Kako optimistični so študentje glede vprašanja žensk v Katoliški cerkvi, pa je pokazalo naslednje vprašanje (»Ali menite, da bo Katoliška cerkev spremenila odnos in ordinacijo žensk enačila z duhovništvom v 21. stoletju?«). Večina (kar 54,4 % anketiranih) jih meni, da Katoliška cerkev ne bo nikoli spremenila odnosa in ordinacijo žensk enačila z duhovništvom moških. Da odnosa ne bo spremenila v 21.stoletju, meni 36,7 % anketiranih študentov. Le 8,9 % anketiranih meni, da bo Cerkev žensko ordinacijo izenačila z moškim duhovništvom v 21. stoletju (glej Tabela 3.7).

Tabela 3.8: Odnos Katoliške cerkve do ordinacije žensk

ALI MENITE, DA BO KATOLIŠKA CERKEV SPREMENILA ODNOS IN ORDINACIJO ŽENSK ENAČILA Z DUHOVNIŠTVOM MOŠKIH TEKOM 21. STOLETJA?	
Odgovori	Odgovori v %
Da, menim, da bo Katoliška cerkev spremenila odnos in ordinacijo žensk enačila z duhovništvom moških v 21. stoletju.	8,9 %
Ne, menim, da Katoliška cerkev ne bo spremenila odnosa in ordinacijo žensk enačila z duhovništvom moških v 21. stoletju.	36,7 %
Ne, menim, da Katoliška cerkev ne bo NIKOLI spremenila odnosa in ordinacijo žensk enačila z duhovništvom moških.	54,4 %
SKUPAJ	100,0 %
n= 79	

3.3 SINTEZA

Kot že omenjeno, se današnja Rimskokatoliška cerkev sooča s deficitom duhovnikov ter redovnic. Brigita Perše in Peter Kvaternik sta ugotovila, da bo v petnajstih letih kar nekaj župnij ostalo brez duhovnika (Kvaternik 2004). Vprašamo se lahko, ali ni ta kriza povezana tudi z obveznostjo celibata, ki vodi v osamljenost, je morebiti posledica visokega vrednotenja imeti lastno družino? Ali smo enostavno priča sekularizaciji in dajanju prednosti poklicem, kjer so v ospredju plačilo, gradnja kariere itd.? Mnenje študentov TF o vprašanju, ali bi se več ljudi odločalo za duhovniški/redovniški poklic, če celibat ne bi bil obveza, je deljeno. Večina

študentov TF bi omenjeni trditvi pritrdilo (44,3 %), ne zaostaja pa tudi delež nestrinjajočih se (39,3 %).

Hipotezo H1: **Študentje TF vidijo v celibatu vzrok za manjše odločanje za duhovniški, redovniški poklic in čedalje večje opuščanje duhovniškega/redovniškega poklica** je torej težko potrditi.

Če upoštevam trditev »Biti duhovnik/redovnica bi mi bilo sicer všeč, vendar se zaradi tega nisem pripravljeno/-a odreči drugim vrednotam, kot npr. imeti lastno družino«, je zelo visok delež nestrinjajočih se (58,2 %), takih, ki se z omenjeno trditvijo niti strinjajo niti ne strinjajo je 24,1 %. Z omenjeno trditvijo se (povsem) strinja 17,8 % anketiranih študentov TF. Če vzamem odstotek strinjajočih se, je povezava med celibatom ter odločanje za duhovniški/redovniški poklic možna, vendar zanemarljiva. Če pa se ozremo na vprašanja v anketi »Ali poznate primer osebe, ki je v dilemi glede izbire duhovniškega/redovniškega poklica ravno zaradi celibata?« in »Ali poznate primer osebe, ki je izstopila iz duhovniških/redovniških vrst ravno zaradi celibata?«, dobimo drugačen pogled na celibat. Celibat in izbira/opustitev duhovniškega poklica sta tako po mnenju študentov TF v tesni povezavi. Tretjina študentov TF (35,4 %) pozna primer osebe, ki je v dilemi glede izbire duhovniškega/redovniškega poklica zaradi celibata in večina (62 %) jih pozna primer osebe, ki je izstopila iz duhovniških/redovniških vrst ravno zaradi celibata. Tako je s tega vidika možno potrditi hipotezo. Težko bi trdili, da je na mnenje študentov TF vplivala razlaga glede manjšega in čedalje večjega opuščanja duhovniškega/redovniškega poklica, emancipacija žensk ali obveznosti duhovniškega poklica kot poklica, ki zahteva veliko odrekanja. Že njihov vpis na Teološko fakulteto je lahko posledica zanimanja za duhovniški/redovniški poklic. Zanimanje prav tako lahko upade (bodisi zaradi lastnih prepričanj ali pa zaradi obligatornih predpisov Katoliške cerkve) in se morebiti študentje TF odločijo za kak drug poklic.

Hipotezo H2: **Študentje TF menijo, da so težave Katoliške cerkve (kot so npr. spolne zlorabe, homoseksualnost, ...) povezane s tradicijo celibata** glede na odgovore študentov TF zavračam.

To je mogoče toliko bolj ob prisotnosti trditve »Celibat je krinka za homoseksualnost«, ki je užila najmanjši delež strinjajočih in najvišji nestrinjajočih. Razlago je možno podati predvsem z vidika vzdržnostne vrline, povezovanja seksualnosti ter intimnosti znotraj nje. Te pojme, kot pravi Sperry, nekateri slabo razumejo, med njimi so tudi mediji, ki spolne prestopke

duhovnikov pripisujejo celibatu (Sperry 2008, 74). Spolne prestopke, homoseksualnost Cerkev obsoja, krivdo pripisuje posameznikom in ne sistemu. Poleg tega imajo kandidati za duhovnike na voljo noviciat, ki deluje kot preizkušnja. Predvsem sta tako pomembna psihosocialni in duhovni razvoj duhovnika (Sperry 2008, 86). Lahko bi rekli, da je večja povezava med osebnostjo duhovnika in spolnimi prestopki, homoseksualnostjo, ..., kot pa med celibatom in spolnimi prestopki, homoseksualnostjo. Tako je možno, da prav tako študentje TF spolne prestopke individualizirajo. Vendar se je lažje izogniti kritičnemu premisleku in prestopke individualizirati kot pa razmisliti o povezavi med prestopki (glede na številčnost le teh) in obvezi celibata.

Hipoteza H3: Študentje TF menijo, da Cerkev ne bo spremenila odnosa do vprašanja celibata tekom 21. stoletja je hipoteza, katero lahko potrdim.

Večina študentov, 50,6 %, meni, da se to ne bo spremenilo do konca 21. stoletja, kar nekaj (25,3 %) jih pa meni, da Cerkev ne bo nikoli spremenila odnosa do omenjenega vprašanja. Večini študentov (62 %) se zdi Katoliška cerkev ravno prav konzervativna, v skladu s tem je mogoče razlagati celibat kot ravno pravšnji obligatorni predpis, povrh neobvezen, saj kandidati sami zaprosijo za posvetitev. Večini študentov TF (86 %) se tiste krščanske cerkve, ki nimajo obveznosti celibata, ne zdijo nič manj krščanske, tako da bi lahko trdili, da so študentje TF ekumensko odprti do vprašanja celibata. Rezultate lahko razlagamo kot mnenje študentov TF, da obstajajo možnosti spremembe stališča Cerkve glede celibata. Cerkev je nekatere svoje nazore v preteklosti že spremenila, vendar se prihodnost celibata kot možnosti izbire, vsaj pod poveljstvom Benedikta XVI., ne zdi svetla. Med obiskom v Španiji je znova dejal, da morajo duhovniki razumeti »svojo odločitev, da bodo živeli v celibatu za nebeško kraljestvo« in da morajo moški k duhovništvu pristopiti le, »če so ga popolnoma odločeni poslušno izvajati v skladu z nauki Cerkve« (T.V. 2011).

Potrjujem tudi zadnjo hipotezo **H4: Študentje TF menijo, da Cerkev v 21. stoletju ne bo spremenila odnosa do vprašanja ordinacije žensk in jo enačila z duhovništvom moških. To bi zanjo pomenilo, da njena moč usiha ter da je izenačena z drugimi krščanskimi cerkvami. S prepovedjo ordinacije žensk pa ohranja distanco tudi v odnosu do drugih krščanskih cerkva.**

Tretjina (36,7 %) študentov meni, da Cerkev ne bo spremenila odnosa do vprašanja ordinacije žensk v 21. stoletju, več (54,4 %) jih meni, da nikoli ne bo spremenila odnosa. Šestindvajset anketiranih študentov TF meni, da bi Katoliška cerkev ženskam morala omogočiti postati duhovnice, med njimi so študentke večje podpornice (22 študentk in 4 študentje TF je glede omenjene trditve izrazilo strinjanje). Katoliška cerkev se sklicuje na apostolsko nasledstvo, vendar naj bi bila spola v Svetem pismu enakopravna, kot v intervjuju navaja evangeličanski škof mag. Geza Erniša. Evangeličanska cerkev, kjer dobro tretjino duhovniškega korpusa sestavljajo ženske, prihodnost kljub majhnosti ima, saj je, kot trdi mag. Erniša, zanimanje zanjo veliko tudi pri študentkah (Jud 2011). Tako obstaja možnost da večina študentov TF prepoved ordinacije razume ne samo kot cerkveni predpis temveč tudi kot Božji predpis, utemeljen v Svetem pismu. Da so študentke TF večje podpornice ordinacije žensk pa lahko pripišemo emancipaciji žensk v splošnem.

4 PRIHODNOST – CELIBAT KOT MOŽNOST IZBIRE

Danes je Rimskokatoliška cerkev edina na svetu, ki vztraja v univerzalni, vsiljivi ideji celibata za ves kler (Parrinder 1996, 220). Kljub vedno glasnejšim pobudam, da se celibat ukine, Vatikan ostaja gluha. Še huje, celibat povzdigujejo in razlagajo kot »znak popolne predanosti Bogu, izražanje dajanje sebe Bogu in drugim«, kot pravi papež Benedikt XVI. (T. V. 2010). Papež Janez Pavel II. v pismu Vsem duhovnikom Cerkve na velikonočni četrtek leta 1979 zapiše: »Tisti, ki se zavzemajo za »laizacijo« duhovniškega življenja in pozdravljajo različne izrazne oblike, nas bodo prav gotovo pustili na cedilu, če bomo podlegli skušnjavi. Tedaj bi naša popularnost ugasnila in z njo vred tudi potreba po nas«. Razloge za »ugašanje potrebe« po duhovniškem/redovniškem poklicu bi bilo bolje poiskati prav v vrhu Cerkve, v njenih obligatornih predpisih in njenem odnosu do nekaterih vprašanj. Zdi se, da je celibat za Katoliško cerkev zelo pomemben. Potrebno ga je ohraniti in divinizarati, napade nanj in škandale pa pomesti pod preprogo.

Značilna je izjava ob mašniški posvetitvi essenskega kardinala Hengsbacha o zahtevi po ukinitvi povezave med celibatom ter duhovništvom, ki jo omenjeni kardinal pripisuje »krizi vere« kot religiozni stiski sedanosti. Torej lahko sklepamo, da je »verska kriza dvom v dolžnost celibata, vera pa vztrajanje v tej dolžnosti« (Ranke Heinemann 1992, 137). Ranke Heinemann tovrstno popačeno krščanstvo pripisuje pomanjkljivemu številu žensk v cerkvi, ki bi lahko pripomogle k razumevanju tovrstne človeške stiske, in ne kot navaja kardinal, verske krize. Svojo katoliškost je tako cerkev zamenjala s seksizmom, vera pa je postala »celibatistični credo«¹⁶ (Ranke Heinemann 1992, 136–137). Podobno kot essenski kardinal Hengsbach, meni tudi prof. dr. Manfred Lütz. Na Kongregaciji za duhovnike, čeprav sam ni psiholog specializiran za celibat, je dejal:

Tudi na osnovi svoje terapevtske izkušnje lahko samo potrdim, da je osiromašenje duhovnega življenja pogosto predhodno »krizi celibata«. Če duhovnik več ne moli redno, če se sam več ne spoveduje, če nima sam več življenjske veze z Bogom, potem kot duhovnik ni več rodoviten. Ljudje hitro zaznajo, da iz tega Božjega moža ne izhaja več nobena moč Svetega Duha. To pa seveda zadostuje samo za to, da duhovnik zapade v stanje frustriranosti in neizpoljenosti glede na svoj duhovniški poklic. In če se v takšni situaciji ponudi nek zunanji odnos, je duhovnik maksimalno izpostavljen nevarnosti, da

¹⁶ Credo – latinska molitev pri maši z začetkom (Slovar slovenskega knjižnega jezika 2000).

obrambo, ki je že tako ali tako bila oslABLJENA, krhka, dokončno razkroji. Nasprotno pa je vitalen duhovnik, ki živi svojo vero na prepričljiv način pred seboj in pred drugimi, rodoviten pastir duš, ki lahko z veseljem živi svojo pastoralno dejavnost. Za duhovnika je tudi izredno pomembno, da spoveduje vernike, da vzpostavlja življenjske stike z osebami. Celibat ohranja duhovnika svobodnega za intenzivne pastoralne stike. A to svobodo v dobro ljudi mora duhovnik tudi uporabljati. Celibat samo »za mizo« ali zgolj življenje funkcionarja, ki zanemarja človeške odnose, je s psihološkega vidika veliko težje živeti (Lütz 2010, 6–7).

Mnogi menijo, med drugimi tudi škof mag. Geza Erniša, da je celibat korak nazaj in da ga bo potrebno v prihodnosti odpraviti (Jud 2011). Vplivni teolog, dr. Hans Küng, je izrazil zaskrbljujoče stanje v Cerkvi in v javnem pismu vsem škofom dejal: »Če boste tiho ob tako resnih težavah, se boste umazali s krivdo. Če menite, da so nekateri zakoni, uredbe in ukrepi nekoristni, morate to povedati v javnosti. Rimu ne pošiljajte izpovedi svoje predanosti, temveč pozive k reformi!« Teolog Wunibald Müller je pozval k odpravi celibata in uvedbi duhovniške službe za ženske (Valenčič 2010). Da podpora Katoliški cerkvi pada, pripisuje Zaganova njihovemu odnosu do žensk (Zagano 2011b). Lütz navaja, da je pomen celibata povzdignjen zaradi Božjega kraljestva, ki je terjalo tudi emancipacijo žensk (Lütz 2010, 6), torej vprašanje ordinacije žensk. Vendar določba o pripustnosti k svetemu redu ni le cerkveno pravna (kanon 1024 pravi, da »veljavno prejme svete redove le krščen moški« (Zakonik cerkvenega prava 1999, kan. 1024)), temveč je tudi zapisana v Svetem pismu. Torej tega zakona ne sme razveljaviti nihče. Tako obstaja možnost, da bo Rimskokatoliška cerkev nekoč opustila zapoved celibata, saj gre zgolj za cerkveno pravno določbo, ki jo določa kanon 277. Sodobna cerkev in papeštvo pa se vedno znova sklicujeta na povezavo med celibatom in duhovništvom kot povezavo med apostolskim nasledstvom in zgodovino cerkve. Tako kot posledico vključuje celibat osebno in polemično, individualno ter institucionalno, človeško in navsezadnje tudi zgodovinsko vprašanje. Ena vera, ena tradicija in ena disciplina, nazori papeža Sirusa in principi Cerkve iz 4. stoletja so se ohranili v odnosu do celibata vse do danes (Parish 2010, 234).

Celibat kot možnost izbire ostaja še naprej tabu tema, ki vsaj v 21. stoletju še ne bo uslišana, prav tako po mnenju študentov Teološke fakultete Univerze v Ljubljani ter Mariboru. Če bi Cerkev spremenila odnos do obveze celibata in prepovedi ordinacije žensk, bi gotovo užila več podpore in navsezadnje mogoče večji vpis na Teološke fakultete, ki se srečujejo z

manjšim vpisom študentov, kar je najverjetneje posledica številnih odpovedi, ki jih terja duhovniški/redovniški poklic. Če je celibat resnično izraz globoke vere, bi bili »verujoči« čez čas odgovorni za izumrtje človeške vrste. Vendar vsaj v Pavlovi hierarhiji vrednot vere ne zaznamo na najvišjem mestu: »In ko bi imel dar preroštva in ko bi poznal vse skrivnosti in imel vso vero, da bi gore prestavljal, ljubezni pa ne bi imel, nisem nič. In ko bi razdal vse svoje imetje in ko bi žrtvoval svoje telo, da bi zgorel, pa ne bi imel ljubezni, mi nič ne koristi« (1 Kor 13, 1–3).

5 LITERATURA

1. Abbott, Elizabeth. 2000. *A history of celibacy*. Cambridge: Da Capo Press.
2. Act up: Aids Coalition to unleash power. 2000. *Report: Priests hit hard by hidden AIDS epidemic*. Dostopno prek: <http://www.actupny.org/YELL/catholicpriests.html> (4. julij 2011).
3. Eckstrom, Kevin. 2011. Priest finds new love with wife, loses love for church. *The Christian century*, 4. januar. Dostopno prek: <http://www.christiancentury.org/article/2011-01/priest-finds-new-love-wife-loses-love-church> (1. julij 2011).
4. Cerkev na Slovenskem. 2011. *Mašniška posvečenja v Cerkvi na Slovenskem*. Dostopno prek: <http://aktualno.rkc.si/?id=11407&fmod=0> (3. julij 2011).
5. *Slovar slovenskega knjižnega jezika*. 2000. Dostopno prek: <http://bos.zrc-sazu.si/sskj.html> (10. julij 2011).
6. Smrke, Marjan. 2000. *Svetovne religije*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
7. Jennings, Theodore W. 1977. *Homosexuality and Christian Faith: A Theological Reflection*. Dostopno prek: <http://www.religion-online.org/showarticle.asp?title=1140> (4. julij 2011).
8. Jud, Ana. 2011. Cerkev s pridevnikom. *Mladina*, 13. avgust. Dostopno prek: <http://www.mladina.si/tehdnik/200132/clanek/geza1/> (10. julij 2011).
9. Keček, Katarina. 2011. *Slovenski duhovnik(i) proti celibatu*, 4. januar. Dostopno prek: <http://24ur.com/novice/slovenija/slovenski-duhovnik-i-proti-celibatu.html> (28. junij 2011).
10. Kvaternik, Peter. 2004. *Duhovniki in redovnice v Cerkvi na Slovenskem*. Dostopno prek: <http://kvaternik.over.net/index.php?id=58> (8. julij 2011).
11. Lütz, Manfred. 2010. *Duhovniški celibat: psiho-duhovni vidiki*. Dostopno prek: http://www.eksegeza.net/web/images/stories/e-gradivo/biblicna_pastorala/microsoft_word_-_lutz_duhovniski_celibat_mar_2010.pdf (2. julij 2011).

12. Meichtry, Stacy. 2005. Vatican would bar gays from seminaries: Critics say celibacy makes homosexuality a nonissue. *The Christian century*, 18. oktober. Dostopno prek: <http://www.christiancentury.org/article/2005-10/vatican-would-bar-gays-seminaries> (4. julij 2011).
13. Parish, Helen. 2010. *Clerical celibacy in the West, c.1100-1700- Catholic Christendom, 1300–1700*. United Kingdom: Ashgate Publishing limited.
14. Parrinder, Geoffrey. 1996. *Sexual morality in the world's religions*. Oxford: Oneworld.
15. Radford Ruether, Rosemary. 2010. Women priests offer differing approaches to valid ordination. *National Catholic Reporter*, 10. avgust. Dostopno prek: <http://ncronline.org/news/women/women-priests-offer-differing-approaches-valid-ordination> (4. julij 2011).
16. Ranke Heinemann, Uta. 1992. *Katoliška cerkev in spolnost*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
17. Rigert, Joe. 2010. *Zlorabe, molk in laži: spolno nasilje v Irski katoliški cerkvi*. Mengeš: Ciceron.
18. Seeman, Erik R. 1999. »It is Better to Marry Than to Burn«: Anglo-American Attitudes Toward Celibacy, 600-1800. *Journal of Family History* 24 (4): 397–419.
19. Sipe, Richard. 1990. *A secect world: Sexuality and the search for celibacy*. New York: Brunner-Routledge.
20. --- 2003. *Celibacy in crisis: A secret world revisited*. New York: Brunner-Routledge.
21. Sperry, Len. 2008. *Spolnost, duhovništvo in cerkev*. Celje: Celjska Mohorjeva družba.
22. Svetopisemska družba Slovenije. 2006. *Biblija. net- Sveto pismo na internetu*. Dostopno prek: <http://www.biblija.net/biblija.cgi?l=sl> (1. julij 2011).
23. T.V. 2010. *Zgodovina celibata, ali kako so katoliški duhovniki ostali brez svojih žena. Celibat ima korenine v antičnem sovraštvu do telesa in sle*, 3. april. Dostopno prek: <http://www.rtv slo.si/svet/zgodovina-celibata-ali-kako-so-katoliski-duhovniki-ostali-brez-svojih-zena/227253> (1. julij 2011).

24. --- 2011. *Papež: Duhovniki morajo razumeti svojo odločitev, da bodo živeli v celibatu. Papeža pozdravila navdušena množica*, 20. avgust. Dostopno prek: <http://www.rtv slo.si/svet/papez-duhovniki-morajo-razumeti-svojo-odlocitev-da-bodo-ziveli-v-celibatu/264470> (23. avgust 2011).
25. Trampuš, Jure, Matos, Urša. 2005. »Greh ni homoseksualnost kot nagnjenje, ampak to, da dva ležita skupaj. Greh je prakticiranje homoseksualnosti - msgr. Alojz Uran«. *Mladina* (4). Dostopno prek: http://www.mladina.si/te dnik/200504/clanek/slo-intervju--jure_trampus_ursa_matos/ (4. julij 2011).
26. Turnšek, Marijan. 2010. *Leto duhovništva: Homilija papeže Benedikta XVI.*. Dostopno prek: http://www.eksegeza.net/web/index.php?option=com_content&view=article&id=169&Itemid=199 (1. julij 2011).
27. Valenčič, Erik. 2010. Hinavščina: O tem, kako se vrh Vatikana spopada z notranjo krizo cerkve, ki so jo povzročil številni spolni škandali. *Mladina*, 23. junij. Dostopno prek: <http://www.mladina.si/te dnik/201023/hinavscina> (4. julij 2011).
28. Wooden, Cindy. 2011. Pope removes bishop who expressed openness to ordaining women. *National Catholic Reporter*, 2. maj. Dostopno prek: <http://ncronline.org/news/women/pope-removes-bishop-who-expressed-openness-ordaining-women> (4. julij 2011).
29. Zagano, Phyllis. 2011a. Firing bishops and the new evangelization. *National Catholic Reporter*, 11. maj. Dostopno prek: <http://ncronline.org/blogs/just-catholic/firing-bishops-and-new-evangelization> (7. julij 2011).
30. Zagano, Phyllis. 2011b. Your Holiness, it is time for women deacons. *National Catholic Reporter*, 27. april. Dostopno prek: <http://ncronline.org/blogs/just-catholic/your-holiness-it-time-women-deacons> (4. julij 2011).
31. *Zakonik cerkvenega prava. Codex iuris canonici. Razglašen z oblastjo papeža Janeza Pavla II.* 1999. Ljubljana: Družina.
32. Zoll, Rachel. 2011. Study: Homosexuality didn't cause Catholic clergy abuse. *Associated Press*, 18. maj. Dostopno prek: <http://www.chron.com/disp/story.mpl/life/religion/7570252.html> (4. julij 2011).

PRILOGE

PRILOGA A: RAZVOJNE FAZE CELIBATA (PO BONNOT 1995)

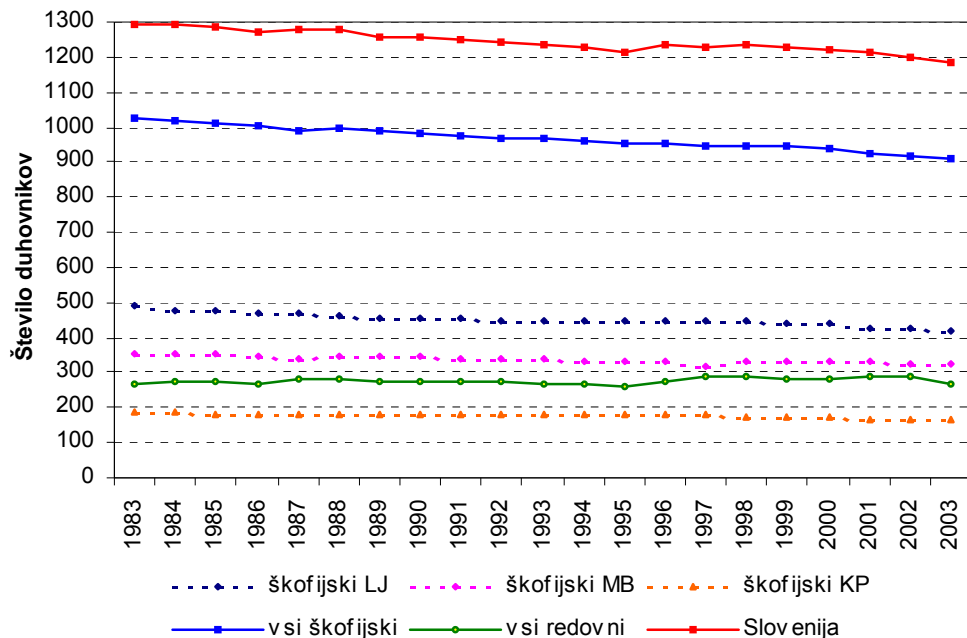
Faza	Opis
<i>Adolescentna</i>	Ta faza traja od pubertete do poznih dvajsetih let in jo lahko imenujemo fazo telesnega celibata. Telesni celibat se nanaša na posameznikovo zmožnost, da je popolnoma človeški, ne da bi bil seksualno dejaven ali frustriran in zaradi tega raztresen. Odločitev na tej stopnji pomeni, da si je posameznik oblikoval vizijo celibata kot dragoceno izbiro življenjskega sloga. Ta stopnja se približno ujema z Eriksonovo stopnjo identitete.
<i>Generativna</i>	Ta faza traja od poznih dvajsetih do srede tridesetih let in jo lahko imenujemo generativni celibat. Generativni celibat se nanaša na posameznikovo zmožnost, da je produktiven in odgovoren, ne da bi postal roditelj in ne da bi se počutil prikrajšanega in nepopolnega. Odločitev na tej stopnji zahteva prevzemanje odgovornosti za skupnost kot celoto, za življenje in blaginjo naslednje generacije. Ta stopnja se približno ujema z Eriksonovo fazo generativnosti.
<i>Intimna</i>	Ta stopnja traja od srede tridesetih do poznih petdesetih let in se imenuje intimni celibat. Intimni celibat se nanaša na zmožnost posameznika, da kot prijatelj deli življenje z drugimi, ne da bi bil poročen in ne da bi prekršil telesno ali duševno čistost. To je

	<p>najbolj zahtevna stopnja intimnosti in ena najtežje dosegljivih v sedanjih strukturah Cerkev. Odločitev na tej stopnji predpostavlja sprejetje intimnosti tovarštva, ki povzdiguje človekovo življenje in duhovni poklic. Ta stopnja se približno ujema z Eriksonovo fazo intimnosti.</p>
<p><i>Integrativna</i></p>	<p>Ta faza traja od poznih petdeset let do upokojitve in smrti in o njej lahko govorimo kot o integralnem celibatu. Integralni celibat se nanaša na sposobnost posameznika, da ohrani zavest o smiselnosti svojega prispevka življenju kljub upokojitvi in pešajočemu zdravju in da poišče razloge, da vztraja, tudi ko se njegovi prijatelji in vrstniki upokojijo ali umrejo. Odločitev na tej stopnji predpostavlja sprejetje dosedanjih odločitev in izkušenj brez obupa ali obžalovanja. Ta stopnja se približno ujema z Eriksonovo fazo modrosti.</p>

Vir: Sperry (2008, 80).

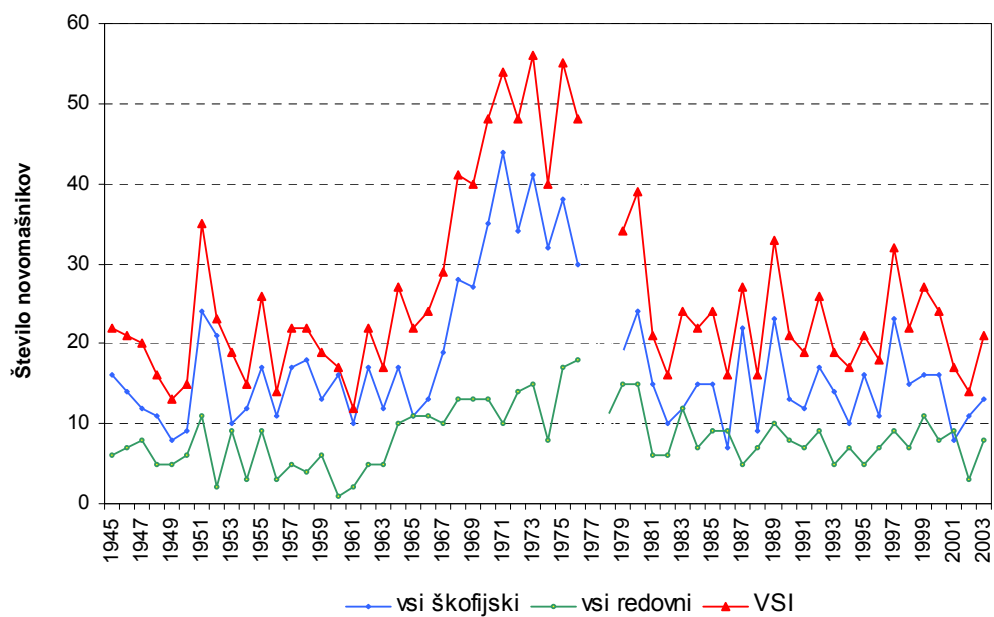
PRILOGA B: ŠTEVILO DUHOVNIKOV, NOVOMAŠNIKOV, REDOVNIC NA SLOVENSKEM

Graf 1: Število duhovnikov na Slovenskem od leta 1983—2003

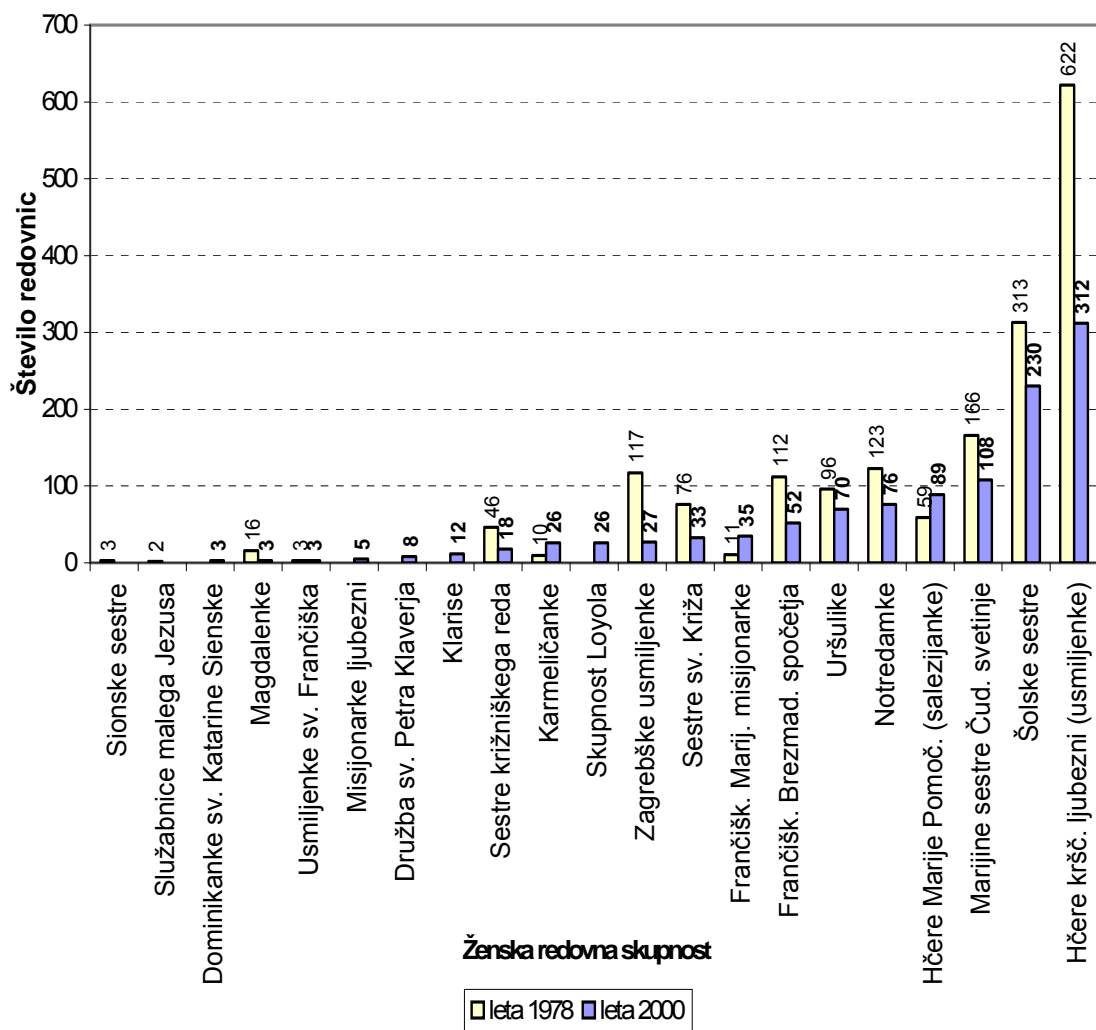
Vir: Kvaternik (2004).

Graf 2: Številno novomašnikov v letih 1945—2003

Vir: Kvaternik (2004).

Graf 3: Število redovnic na Slovenskem leta 1978 in 2000

Vir: Kvaternik (2004).

PRILOGA C: ANKETNI VPRAŠALNIK ZA ŠTUDENTE TEOLOŠKE FAKULTETE

Pozdravljen/a! Sem Tea Bojić, študentka Fakultete za družbene vede, smeri Analitska sociologija. V okviru diplomskega dela pišem o celibatu kot problemu Katoliške cerkve. V nadaljevanju vas prosim, da odgovarjate iskreno na postavljena vprašanja, saj so vaši odgovori še kako pomembni. Anketa je anonimna in bo uporabljena le za potrebe diplomskega dela. Hkrati Vas naprošam, da izpolnite anketo do konca, saj so veljavne le tiste ankete, ki so izpolnjene v celoti. Prosim, če si vzamete nekaj minut in s klikom na Naslednja stran začnete izpolnjevati anketo.

1. OZNAČITE SPOL:

- Moški
- Ženska

2. OZNAČITE LETNIK ŠTUDIJA SMERI TEOLOGIJA:

- Prvi
- Drugi
- Tretji
- Četrti
- Peti
- Absolventski status

3. OZNAČITE, KATERI ENOTI PRIPADATE:

- Teološka fakulteta v Ljubljani
- Teološka fakulteta, enota Maribor

4. OZNAČITE, KOLIKO SE STRINJATE Z NASLEDNJIMI TRDITVAMI

TRDITVE	Sploh se ne strinjam	Se ne strinjam	Niti - niti	Se strinjam	Povsem se strinjam
Menim, da je celibat nujna in nespremenljiva sestavina Katoliške cerkve.	☐	☐	☐	☐	☐
Menim, da bi se več ljudi odločalo za duhovniški/redovniški poklic, če celibat ne bi bil obvezen.	☐	☐	☐	☐	☐
Težave Katoliške cerkve (kot so npr. spolne zlorabe, homoseksualnost, ...) so povezane s tradicijo celibata.	☐	☐	☐	☐	☐
Odločitev za celibat bi morala biti osebna odločitev duhovnika in nikakor ne obveza.	☐	☐	☐	☐	☐
Tiste krščanske cerkve, ki nimajo celibata, zato niso nič manj krščanske.	☐	☐	☐	☐	☐
Biti duhovnik/redovnica bi mi bilo sicer všeč, vendar se zaradi tega nisem pripravljel/-a odreči drugim vrednotam,	☐	☐	☐	☐	☐

TRDITVE	Sploh se ne strinjam	Se ne strinjam	Niti - niti	Se strinjam	Povsem se strinjam
kot npr. imeti lastno družino.					
Celibat je krinka za homoseksualnost.	☐	☐	☐	☐	☐
Kazni, ki jih predpisuje Katoliška cerkev za kršitelje obveze celibata, če ne gre za zlorabe, se mi zdijo nesmiselne.	☐	☐	☐	☐	☐
Katoliška cerkev bi morala ženskam omogočiti postati duhovnice.	☐	☐	☐	☐	☐

5. KAKO KONZERVATIVNA SE VAM ZDI KATOLIŠKA CERKEV? (Označite ustrezen odgovor.)

- Preveč konzervativna
- Ravno prav konzervativna
- Premalo konzervativna

6. ALI POZNATE PRIMER OSEBE, KI JE V DILEMI GLEDE IZBIRE DUHOVNIŠKEGA/REDOVNIŠKEGA POKLICA PRAV ZARADI CELIBATA? (Označite ustrezen odgovor.)

- Da, poznam primer osebe, ki je v dilemi zaradi celibata.
- Ne, ne poznam primera osebe, ki je v dilemi zaradi celibata.

7. ALI POZNATE PRIMER OSEBE, KI JE IZSTOPILA IZ DUHOVNIŠKIH/REDOVNIŠKIH VRST PRAV ZARADI CELIBATA? (Označite ustrezen odgovor.)

- a) Da, poznam primer osebe, ki je izstopila iz duhovniških/redovniških vrst prav zaradi celibata.
- b) Ne, ne poznam primera osebe, ki je izstopila iz duhovniških/redovniških vrst ravno zaradi celibata.

8. ALI MENITE, DA BO KATOLIŠKA CERKEV V 21. STOLETJU SPREMENILA ODNOS DO OBVEZE CELIBATA? (Označite ustrezen odgovor.)

- Da, menim, da bo Katoliška cerkev v 21. stoletju spremenila odnos do obveze celibata .
- Ne, menim, da Katoliška cerkev v 21. stoletju ne bo spremenila odnosa do obveze celibata
- Ne, menim, da Katoliška cerkev ne bo NIKOLI spremenila odnosa do obveze celibata.

9. ALI MENITE, DA BO KATOLIŠKA CERKEV V 21. STOLETJU SPREMENILA ODNOS IN ORDINACIJO ŽENSK ENAČILA Z DUHOVNIŠTVOM MOŠKIH ? (Označite ustrezen odgovor.)

- Da, menim, da bo Katoliška cerkev v 21. stoletju spremenila odnos in ordinacijo žensk enačila z duhovništvom moških .
- Ne, menim, da Katoliška cerkev v 21. stoletju ne bo spremenila odnosa in ordinacijo žensk enačila z duhovništvom moških .
- Ne, menim, da Katoliška cerkev ne bo NIKOLI spremenila odnosa in ordinacijo žensk enačila z duhovništvom moških.

Odgovorili ste na vsa vprašanja v tej anketi. Za morebitne informacije o rezultatih ankete sem dosegljiva na e-naslovu: teabojic@gmail.com. Hvala za sodelovanje.